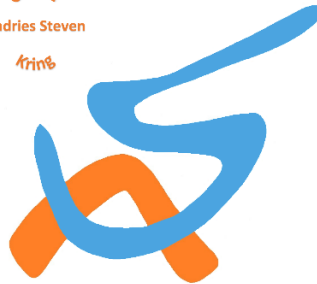

**Patrimoine
littéraire**

Cercle
Andries Steven
Kring

**Literair
erfgoed**

RHETORIKA

te

EECKE

Cercle Andries Steven Kring

Contenu	Inhoud
Inleiding	6
Verslag van den drievoudigen pryskamp	12
Dichtwerken	15
De bronnen van het tydelyk en het eeuwig geluk	16
Dichtwerk I	21
Dichtwerk II	24
Dichtwerk III	29
Dichtwerk IV	33
Alleenspraken	37
Deftige alleenspraken	38
Misdaed en zinneloosheid	38
Graef Egmond	41
De ongelukkige werkman in 1850	44
Vader Verbiest	46
Boertige Alleenspraken	48
Bitterman de schouvager	48
De koopmansklerk	51
De schoolmeester van het dorp	54
De Gouden Bruiloft	56
Zangstukken	58
Afscheidslied	59
Jako de gebulte jongman	60

Première édition : 1862

Numérisation : 2022

Transcription : Gilbert Allemeesch

Numéro 10 de la série "Patrimoine littéraire"

Eerste uitgave: 1862

Digitalisering: 2022

Transcriptie: Gilbert Allemeesch

Nummer 10 in de reeks 'Literair erfgoed'

Cercle Andries Steven Kring

VERZAMELING
DER
DICHTWERKEN,
TOONEEL- EN ZANGSTUKKEN
van den
DRIEVOUDIGEN PRYSKAMP,
gehouden 8e September 1861
DOOR HET
RHETORIKA TE EECKE,
ONDER KENZIN VERBLYDERS IN 'T CRUCE

ROUSBRUGGE-HARINGHE,
BOEKDRUKKERY VAN D. ALLAERT-CARON.
1862.

PRYSKAMP TE EECKE,

8 SEPTEMBER 1861.

VERZAMELING

DER

DICHTWERKEN

INGEZONDEN TEN DRIEVOUDIGEN PRYSKAMPE

van

DICHT- TOONEEL- EN ZANGKUNDE,

TE EECKE,

Uitgeschreven door de Maatschappij van Rhetorika,

“VERBLIDERS IN 'T CRUCE”,

Alsmede van eenige zoo bekroonde als onbekroonde

TOONEELUITGALMINGEN,

Op Zondag 8ⁿ September 1861.

ROUSBRUGGE-HARINGHE,

BOEKDRUKKERY VAN D. ALLAERT-CARON.

1862.

INLEIDING

Tot bewys van het nog bestaan der Vlaemsche Tael in Fransch-Vlaenderen, besloot de Maetschappy Rhetorika van Eecke, onder kenspreuk : VERBLIDERS IN 'T CRUCE, aldaer zonder ophouden bestaende sedert den jaere 1542, aen alle liefhebbers en taelgenooten, zoo binnen als buiten 't land, eenen driedovoudigen Pryskaemp van Dicht- Tooneel- en Zangkunde voor te stellen.

Ter uitwerking van dit edele doel en ter vereerlyking onzer schoone Vlaemsche Moedertael, die, wat veranderingen of overheerschap de tyden ons op den nek drukken, nimmer alhier zal verdoofd worden, zondt men, ter opwekking, de volgende Pryskaert in het licht:

De aloude Maetschappy van Redekunstoefeningen,
Die zonder afbreuk thans meer dan drie eeuwen telt,
(Misschien nu de eenige by Frankryks Vlaenderlingen,)
Beroept Apollos kroost naer EECKE's letterveld.

Gy, dichters, gy vooral, kom ding naer lauwerbladeren;
Dat 't onderstaende ontwerp door u zy afgemaelt;
Schryf echte moedertael, volg 't voetspoor uwer vaderen,
Streef naer het glorieperk, strydt, wint en zegepraelt.

En gy die op 't tooneel door wanhoop, woede of klagten,
En hart en ziel ontroert en 't oog een traen ontrukkt,
Kom, na den stryd zal u het eerelover wachten,
Hetwelk een moedig held door vrome daden plukt.

Ook die voor 't boertig zyn, gy Thalys voesterlingen,
Wier kluchten men alom met blyden geest aenziet;
Ook wakkert men u op om naer den palm te dingen,
Die men in 't worstelperk aen de verdienste biedt.

Euterpe zy begroet; dat zuivre en zoete toonen,
Op juiste maet, in zang, zich heuglyk hooren doen;
Alsdan zal Thémis hand des winnaers schedel kroonen
Met een geschikte krans van onverwelkbaer groen.

Kom dan, ò kunstminnaers! wilt ons dees eer vergunnen;
Komt en bekroond de hoop die ons bewogen heeft;
Dan zal den aterling, spyts hem, niet lochenen kunnen,
Dat nog de vlaemsche tael in Vrankryks-Vlaenderen leeft.

En zoo werdt dit stuk, gevolgd van de voorwaarden des pryskamps, uitgezonden en verspreid.

De prysvraag, te beantwoorden in niet min dan 80 heldenverzen, was:

“Wat moet den mensch het meest betrachten en wat moet hy het meest vluchten voor zyn tydelyk en eeuwig geluk?”

Hiertoe werden als pryzen twee zilveren borstsieraden uitgelooft.

Twee idem voor de uitgalmingen in het deftig vak.

Twee idem voor deze in het boertig vak.

En twee idem voor de zangkunde.

Daer en boven eenen zilveren eerpenning voor de maetschappy, die minstens met zes leden, het luis-terykste de gemeente zou binnen treden.

En dan nog, ten dage des pryskamps, gezien het groot getal mededingers, is by elk uitgalmingsvak eenen derden prys gevoegd geworden.

Boven alle verwachting wierd den oproep van Eecke's Rhetorika beantwoord. Vier dichtstukken werden op het voorgestelde ontwerp ingezonden. 65 mededingers in de verschillende vakken van uitgalming en zang hadden zich laten inschryven, hetwelk deed vermoeden dat den dag van 8ⁿ September 1861, een dag van feest voor Eecke's taelvrienden ging wezen, die men met groote letters in het geschiedenisboek zou mogen aanteekenen en als een onweêrlegbaar bewys, dat men een volk kan dwingen eene vreemde tael aen te leeren, maer zyne ingeboorne tael uitrooijen – eeuwig onmogelyk zal zyn.

Eindeling verscheen de gewenschte dag, de majesteitvolle zon kondigd haer met pracht in het oosten aen en wy zongen met Mev. VAN ACKERE:

*De stralen die door 't wolkgaes schieten,
'T is 's Hemels groete: d'Almagt ziet
Met wellust op uw doel, O vrinden,*

Waelyk het was een gewenschte weder; van den vroegen morgen was men druk aen 't werk om den weg van de dorpplaets naer het Gildenhof te versieren, wiens beide zyden, met veel smaek ineengevlogten lindeboomen beplant is; aen dezès uiteinde was eene schoone zegeboog verheven, met het opschrift:

WY VERBLYDERS IN 'T HEYLIIG KRUY'S WENSCHEN ULIEN NU WELGEKOMEN.

Om twee ure namiddag stelde zich de beschryvende maetschappy, met ontrolde vaendel en muziek aen het hoofd, op weg, om de tot den prys van luisterrykste intrede mededingende Maetschappyen in te halen.

Boven de talryke mededingers waren twee maetschappyen ter aengeduide plaets; te weten:

Het Rhetorika DE ROEISSCHE BARBARISTEN van Poperinghe

Het Letter- en Tooneelminnend genootschap DE TROOSTVERWACHTERS van Rousbrugge-Haringhe.

Eene halve uer later kwam de maetschappy DE VLAEMSCHE STER, van Yper, ten getalle van 13 leden, met slagende trommel in het dorp.

Na dat dezen stoet de dorpplaets was doorgetrokken, onder het spelen van het muziek, en het aanbieden op verscheide plaetsen van een glas bier, op oud vlaemsch gebruik, en na den welkomwensch, der heeren Maire en Adjointen, in welgepaste woorden in het goede vlaemsch uitgedrukt, nam de Prys-kamp om 3 ure aenvang; de toegestroomde massa nieuwsgierigen was zoo groot dat de zael en deszelfs toegangen overrompeld waren, ja, mededingers, kunstregters en byzonder uitgenoodigden konden slechts met de grootste moeite tot hunne plaetsen geraken.

De zitting werd geopend met de voordragt der volgende aenspraek:

HOOGGEACHTE KUNSTVRIENDEN EN GELIEFDE AENSCHOUWERS,

Nu dat men wezentlyk komt onzen wensch bekroonen,
Duld, dat ik in den naem van EECKE's redestoet,
U moog, ô kunstminnaers! al onzen dank betoonen,
En tuigen welk een vreugd dat ons uw aenkomst doet.

Met blydschap zien wy thans dit vriendenfeest beginnen;
Gewis voor EECKE een dag van ongemeene gunst;
En moet eene oefening niet de kunstlieve aendacht winnen,
Als 't aengenaem zich voegt by 't nuttige aen de kunst?

De lieflyke uerslagtoon des aenvangs heeft geklonken;
Daer bied zich eenen drom van redestryders aen,
Een heldere middagzon doet 't vuer der kunstmin vonken,
En met een heldenmoed hun naer het strydkamp gaen.

Gy komt, ô dappren stoet! voldoen aen ons verlangen;
Gy stemt d'uitnoodiging van EECKE's kunstschaer in;
Wil dan den welkomgroet uit mynen mond ontvangen,
Door haer u aengeboôn vol echte broedermin.

Welkom, ô dichtren! gy, die 't vraegpunt hebt beschreven;
Welkom, ô gy, die pleegt 't geen d'uitgalming vervat;
Welkom, die ons een zang op onze vraeg zult geven;
Welkom gy ook, die hier met luister binnentrad.

Vriendschap en broedermin zyn door een liefdeketen
Verbonden aen de kunst, ... Apollo, Melpomeen,
Euterpe en Thalia by Thémis neêrgezeten,
Slaen vergenoegd, op ons, een oogstrael naer beneên.

De strydbaen doet zich op, ... de moedvolle ieveraeren,
Door kunstmin aengespoort, zyn rassig toegetreën;
Men ziet z'in deze zael zich vriendlyk 't saem vergaren
Om in zyn vak zich elk byzonderlyk 't ontleên.

De fransche vlamming kampt met Nederduitsche of Belgen;
Voor 't schoon der moedertael ontvonkt hun edlen moed;
Zy allen, te gelyk, zyn echte vlaemsche telgen,
Wyl 't zelfde doelwit steeds hun liefste driften voedt.

Ofschoon een paelsteen scheidt de grenzen hunner gronden,
Daer, waer hen vriendschap roept, elk vind zyn vaderland;
En deze, altoos aeneen, door aerd en tael verbonden,
Besnoeren onder hun thans dezen broederband.

Ja, waerde! dat voortaan de vriendschap u verknoope;
't Zy dat gy winnaers zyt of strydend onderval;
Niet min, dees maetschappy voed eene koestrend hope,
Dat kunst by vriendschap steeds onschendbaer blyven zal.

En gy aenschouwers, gy, ô tael- en landgenooten;
Die uit een vlaemsche zucht tot ons genaderd zyt,
O gy, wier byzyn nog dit praelfeest moet vergrooten,
U zy onze eerbewys en achting toegewyd.

En, mogt dees dag alhier de menigte behagen,
(Dat vry den hater dan dees lieve tael verguis,)
't Is broedermin en kunst alleen hetgeen wy vragen,
Daer zyn de wenschen der VERBLYDERS IN HET KRUIS.

Daerna beklom den heere Kesteloot-De Man, met zyne medebroeders de heeren P. Claereboudt, P. De Swarte en L. Vandamme, allen van Nieuport, het tooneel, en na het woord gevraegt te hebben, sprak de eerst genoemde, voor de vuist, de volgende redevoering uit, die zoo gulhertig als warm, door de menigte toegejuicht werd:

MYNHEEREN, WARE TAELEN KUNSTBROEDERS,

Toen wy over een tiental dagen, door het tydschrift De Eendragt, te Gent uitgegeven, vernamen dat er een oproep ten pryskampe, voor Dicht-, Tooneel- en Zangkunde, was uitgeschreven, door de aloude Rhetorika Gilde VERBLIDERS IN 'T CRUCE, te Eecke, konden wy ons den last niet ontnemen daeraen te beantwoorden, onder de bejammering echter, dat wy niet vroeger met de uitzendings brief waren bekend gemaekt, want mynheeren, zeker hadden wy talryker aen dien loffelyken oproep voldaan, dewyl wy alle poogingen in het werk gesteld hebben, om met onze zeker geringe doch welgemeende kunstvermogens het Broeder feest in Eecke luister en pracht by te zetten, ja om in alle vakken ten pryskampe voorgeschreven, mede te dingen.

Wy leden van het aloud Rhetorika, (1) van VROESCEPE DINNE (2) IN Nieuport, rekenen het ons tot eene heilige en eerste pligt, namelyk onze mede oude en overeeuwsche gilden, zoowel als de jonge opkomende, de hand te leenen, en met al wat in onze magt is, het onze by te brengen, ter verheerlyking van de Vlaemsche tael, ons allerbeminde moedertael, die hier in Eecke, het zy my toegestaan te zeggen, ten nieuwen bewyze verstrekt, onder zoo vele andere, dat het onmogelyk is, zelfs door eeuwen overheersching, de tael by een volk uit te delgen.

---

(1) Bestond reeds in 1489. Werd als Rhetorika-kamer herkend in 1492.

(2) Van kleine wetenschappen.

Wy hebben dus noch tyd, noch verren afstand ontzien, om by onze feestvierende Broeders, VERBLIDERS IN 'T CRUCE te komen, die sedert 19 Mei 1542 by de Rhetorika gilden rang genomen hebben, en die met ons tot de dag van heden, spyts alle veranderingen en tyds omstandigheden, het hart nog warm voelen kloppen voor tael en kunst.

Eer zy U, Inrigters van het schoone feest in Eecke, eer zy U, ware taelbroeders en kunstvrienden, wy komen U openhartig en ongeveinsd, blyken onzer stambroederlyke goedkeuring en verkleefdheid geven; ontvang uit naem aller ware Vlamingen de nederigen maer de welgemeenden dank, over de wyze poogingen en standvastige volherding voor het ware en het schoone, voor al het gene gy aenwendt, ter verheerlyking onzer lieve en schoone Vlaemsche tael.

Wy komen Kunstminnaers, u deze vreugd vergunnen,
Wy kroonen uwe hoop, wen 't ons een eere geeft,
Want de aterling, spyts hem, zal nu niet loochenen kunnen,
Dat nog de Vlaemsche tael, in Frankrijks Vlaend'ren leeft. (3)

Onmiddelyk hierna namen de uitgalmingen eenen aenvang.

---

(3) Dit is eene variante aen het slotvers waarmede de opwekking van het Programma aenving. (Ziet hier vooren.)

VERSLAG

VAN DEN DRIEVOUDIGEN PRYSKAMP

Dichtkunde.

REGTERS: MM. L. MAERTEN, Voorz. der maetschappy.

R. CAULIER, Lid “

J. VERHILLE, van Steenvoorde.

L. MAERTEN, van Caester;

L. PETIT, van Watou.

- 1e PRYS. - Aen het werk met kenspreuk: “Chose étonnante! la religion chrétienne qui ne semble avoir d’autre objet que la félicité de l’autre vie, fait encore notre bonheur dans celle-ci.” van den heer J. LAFAUT, van Yper. – Door afwezigheid van genaemden heer, is volgens art. 8 van het programma den 1e prys overgegaen aen het werk voor kenspreuk voerende : “*Met betrouwen.*” door den heer L. LECONTE, van Belle, aen welk de 2de prys was toegekend.
- 2e PRYS - Aen het werk mt kenspreuk: “*De deugd is de adel der ziel, zy is uit God geteeld!*” door den heer BOGAERD, van Eecloo. - Dezen heer ook afwezig zynde, zoo heeft de Maetschappy het eermetael behouden.

Tooneelkunde.

Na de oefeningen van Toneel- en Zangkunde zyn onmiddelyk in beraedslaging getreden, de bovengenaemde heeren, met byvoeging van den heer LECONTE, Letterkundige te Belle.

En hebben besloten:

DEFTIG VAK.

- 1e PRYS. - Mr FÉLIX VAN DE VOORDE, van Brussel, met *Misdaed en Zinneloosheid*.
- 2de PRYS. - Mr L. VANDEN AMEELE, van Poperinghe, met *De ongelukkige Werkman in 1850*.
- 3de PRYS. - Mr KAREL GRUSON, van Poperinghe, met *Pyramus of de slagtoffer zyner dwaaling*.

EERMELDINGEN aen P. F. DESWARTE, van Nieuport en C. VANHOUCKE, van Armentiers.

BOERTIG VAK.

- 1^e PRYS. - Mr C. FRANÇOIS, . . . van Yper, met *Bitterman de schouwwager*.
2e PRYS. - Mr R. VAN LOOT, van Poperinghe, met *Mynheer Bonaventure of de onaengenaemheden van den yzerenweg*.
3e PRYS. - Mr P. F. DE SWARTE, van Nieuport, met *De gouden bruiloft*.
EERMELDINGEN aen de heeren F. VAN DE VOORDE, voornoemd en DÉSI^{RÉ} ALLAERT, van Rousbrugge-Haringe.

Zangkunde.

REGTERS: De zes voornaemde, met byvoeging van de heeren MAHEUR, van Yper en VICTOR MOREEL, van Eecke.

- 1e PRYS. - Mr LODEWYK PIETERS, van Yper, met *Afscheidslied*.
2e PRYS. - Mr WEXSTEEN, . . . van Belle, met *Het Finlandsch boerenmeisje*.
EERMELDING aen Mr ENGEL VAN EECKHOUT, van Yper.

* * *

De bekrooning van ieder pryswinnaer werd met de volgende dichtregelen vereerd:

Dichtkunde

1^e PRYS.

O gy, wier dichtkunst hoogst voldoet aen ons verlangen;
Die 't voorgestelde ontwerp zong op verheven toon,
Wil dit gering geschenk voor uw verdienste ontvangen
En duld dat men uw kruin met eerlouwrienen kroon.

2^e PRYS.

O gy, die treffend hebt beschreven
De stof door ons u voorgesteld,
U wordt dees prys, ô letterheld!
Voor welverdienden loon gegeven.

Deftige Uitgalming

1^e PRYS.

Door u werd op 't tooneel klaer en volmaakt beweezen,
Hoe redekracht op 't hart des sterflings indruk doet;
Gy zyt, om uwe kunst, te regt, van elk geprezen
En met dit eermetael gulhartiglyk begroet.

2^e PRYS.

Aen u, die de natuer door deftige uitgalmingen
Zoo naekt verbeelde op ons tooneel,
Aen u schenkt men ter eer, by gulle toejuichingen,
Tot loon, dit schitterend borstjuweel.

Boertige Uitgalming.

1^e PRYS.

Door uw treekjjes
En gespreekjjes,
Door uw kluchten, 'k weet niet hoe,
Onze lachjjes
Gingen zachjjes
Uit ons hart na boven toe.

Door uw zwiertjes
En maniertjes
En den tyktak uwer tael,
Komt gy zinnen
Tot u winnen,
En dit blinkend eermetael.

2^e PRYS.

Uw kluchtige uitgalming, gebaerden, zwier en blikken,
En, nevens onzen wil, 't gejuich van 't algemeen,
Gebien dat men voor u dit pronksieraed moet schikken
En uwe borst daer mê bekleên.

Zang.

1^e PRYS.

O gy, die uit de borst, zoo vloeiend ons liet hooren
O zanger! uwe stem zoo lieflyk en zoo zoet;
U zy dan dezen prys, tot uwer eer beschooren,
En aen uw kunst gejoint met dees erkentenis-groet.

2^e PRYS.

Het is uw heldre stem, het zyn uw juiste toonen,
Het is uw streelend zoet,
Het is uw kunst, in 't kort, die men hier wilt bekroonen
En met dees prys vereeren moet.

Intrede.

EENIGE PRYS.

Aen u, die ons voldeed, ter goede, in ons verwachting,
Die, sierlyk uitgedost, met wapperende vaen,
Trad praelwys in ons dorp, aen u bien wy met achting,
Voor d'eer die ge ons bewees, den prys van intrede aen.

En aldus nam den 9n September 1861, om 2 ure des morgens, dit vlaemsche feest in Eecke een einde, die er zoo gulhertig door allen inwooner te gemoed gezien was. Lang zal het in ons geheugen blyven en de geschiedenis tot klaer bewys verstrekken, dat dusdanige feesten niet alleen als enkel tydverdryf mogen gepleegd en aenzien worden, maer dat zy den oorsprong van een volk, door middel van zyne tael, op vaste gronden moeten houden; zy moeten de kenteekens van nog beider bestaen zyn. – De ware Vlaming begrype dit en houde het voor eene heilige pligt er zyne medehulp aen te leenen! Fransche Vlaenderlingen! zingen wy dus opgetogen met den dichter KORNELIUS LOOTS:

Ja, taal! hier eerst als kind ontvangen,
Hier opgevoed, verzorgd, gekweekt,
Hier met dien achtb'ren dosch omhangen,
Waermeé ge uw hoofd nog opwaarts steekt;
Ja, gij zijt waardig dat we u zingen,
Dat wij uw' outers nog omringen,
Al kwijnt uw tempeldienst in glans;
Dat wij als priesters daar nog waken,
Schoon 't wufte volk u mogt verzaken,
En 't mos op drempel wast en trans

DICHTWERKEN

DE BRONNEN

VAN HET TYDELYK EN HET EEUWIG GELUK.

OPGEDRAGEN AEN HET RHETORIKA VAN EECKE.

Roemteelend letterveld, wiers zon ons brein doet gloeijen,
En voor de lauwerkroon de gode kunst doet bloeijen!
Ge word vrugtbaerder heên, door Apollo's maetschappy,
Dat bet drie eeuwen zien in roemryke heerschappy,
Die spreekt, voortplant, beschaefd, de tael der Vlaenderlingen,
En eene rykste stoffe aenbied om prys te zingen.
Geluk en vreugde bron, na ziel en na lichaem,
Steeds praelt EECKES tooneel door 't nuttig aengenaem.

Uw' Nestors weerdigheid doet uw zangfeest begroeten,
Wat zwerm van kunstminnaers! wat schoone zangersstoeten;
Uwe overgroote zael is meer als d'helft te klein,
Wat kunstiever, toeloop en opstel ongemeen!
Elk vlamt en dromt om best te hooren zingen, galmen,
Om ze bekroont te zien met Muza's eere palmen!
En ik kunstvriend, gebuer, vereert met 's keurders vak,
Schenk u dit lofgezang, ofschoon het zy wat zwak;
Myn oogwit is te zien den goeden tyd herleven,
Het nieuwe en 't oude onkruid van 't vaderland te sneven,
Toen God voor allen schenkt welvaer in overvloed,
Dat elk zy erfgenaem van 't algemeene goed.

Maer myne eerste opdracht zy aen U oorsprong der zaken,
Ons dankbaer liefde vuer moet voor u altyd blaken,
Wen naer uw beeld gevormt, onsterfelyk bezielt,
Wy bloeijen hier een tyd, dan zyn in 't stof vernield,
Waerom er t' uwer eer, allen gelyk geboren,
Winnen die 't hoogste goed, toen ander gaen verloren?
Heer hebt ge dan beschikt, ja, zonder onderscheid,
Voor die een heilig lot, voor die rampzaligheid?
Maer zulke voorschikking ware zy wel regtveerdig?
Neen d'onschuld kan zich niet van straffen maken weerdig!
D'onheilen zyn de vrucht van 't noodlottig geval,
Der krankheid van het vleesch, en van het kwaed vooral.

Maer kan de mensch altyd d'ondeugden wel vermyden?
Ja, zyn gezond verstand kan allen drift bestryden,
D'almagt heeft hem alleen begaefd met vryen wil,
Kenniss van goed en kwaed, geweten, regt bedil,
Met rede en spraek, bekwaem om 's Heeren lof te zingen,
Als mensch en opperdier, pronkbeeld van alle dingen,
Naest God kan hy herdoen, verryken de natuer,
Verkeeren slecht in goed, verkeeren zoet in zuer;
Zyn geest en fyn vernuft zyn wonderlyk in krachten.

Muza zeg wat men moet 't meest vlugten 't meest betrachten,
Om hier en eeuwiglyk te leven in geluk?
In 't ryke levens dal ik zoek dien ryken pluk.
Ik zing de middels om het leven te verzoeten
Al 'tdooren scherp 't ongaen om roozen bloei 't ontmoeten.
Is alles niet gemaekt tot ons geluk en vreugd?
Waerom vergald, ontaerd het kwaed de lieve deugd?
Ons Heer in het lusthof zeyd' hy niet myne kinderen,
Geniet van alle goed maer die vrucht niet te hinderen!
Aurora ryst zoo klaer naer eenen donk'ren nacht;
De deugd bezyds het kwaed, blinkt schoonder meer geacht,
Het slecht valt by het goed veracht en lager neder;
Naer sneeuw of donder schynt veel zoeter het schoon weder.

Kom deugd, hemelsche maegd, kom zegen onze dagen,
Doe lieve broedermin vermyden druk en plagen,
Dat wy op 't aerdsch tooneel goed spelen ons bedryf,
Dat werk en handel zyn een vreugdig tydverdrijf!
O deugd al wat ge doemt, zal dragen slechte vruchten;
De slechte daden zyn bekroond met smert en zuchten;
D'ondeugd onteert, verslaeft, belet ons zoet geluk;
De deugd van d'arme liên is 't brood, d'anker, de kruk.
Geluk! zyt ge 't rykdom d'hoogste eer, 't leven naer wenschen?
Oh neen nooit zyn voldaan den zin en 't hert der menschen.
De weelde is ongezond, om dragen een hard last,
De hoogmoed nooit voldaan vind niet volmaekt gepast.
Met lof en goud belaên, vernoegd van de wellusten,
't Hert vlamt altyd naer nieuws, de driften nimmer rusten,
Men wilt gaen boven al, ja meer wilt altyd meer,
Tot dat de ziekte of dood eindigt magt en beheer.
Gelukkiger is 't bytje in 's zomers groenen akker,
Dat vliegt van bloem tot bloem, al spelen met zyn makker;
Het diertje wel voldaan in nooddruft en wellust,
Van nyd en baetzucht rein, zachtmoedig blyde rust.

Op d'oorzaak van 't verval der oude en goede tyden,
Een grysde godsvriend sprak: "waerom is 't volk aen 't lyden?
Om dat de heile bron van liefde en deugd verdwynt,
Om dat heur grond 't geloof vervalt meer en meer kwynt.

Men leeft niet meer voor God, om hem hoogst te behagen,
 Om voor loon van zyn werk een hemelkroon te dragen,
 Om voor 't gemeenen nut te deelen last en vreugd!
 Elk leeft voor zich, elk werkt voor eigen lof en deugd.
 De hooveerdy, d'afjonst, de liefde der wellusten,
 Zyn d'oorzaak van 't gespan om vrede en heil 't ontrusten,
 Men geeft den vollen toom aen de begeerlykheid,
 Leeft en sneeft als den hond, men lacht met d'eerlykheid.
 In myne teere jeugd, hoe was het geestig leven,
 'T geluk loeg allen toe in handel, spinnen, weven,
 Geene alleen handels slang en verlamde 't handwerk,
 De vrye vrede vlag wapperde op troon en kerk,
 Geen nood noch arme liên noch overlast van kind'ren,
 Kwam staet noch huisgezin in vreugd en welvaart hind'ren,
 Gods herder hield de kud in 's vreugdens zededrift,
 De handel ging op 't woord zonder borg of geschrift,
 In 't dorp in 't veld in 't woud men vond geen dertel wolven,
 Geeert was maegd en vrouw, het 's vriends geheim gedolven
 Eeuw van eenvoudigheid, van vrede en goede trouw,
 God zegende zyn volk en vruchtbaren landbouw,
 De weelde miek goen tyd, verheug door veel feestdagen,
 De kunsten en 't gespel verheften nog 't behagen,
 De veel zingt in de tent, in 's hemels blauwe lucht,
 In 't groen bebloemde gras men danst met zoet genucht,
 Ginds pronkt een lief schouwburg in schuer of onder boomen,
 Waer elk fraei huisgezin en groot en klein toe stroomen,
 Met Thalia men lacht, met Meipomeen men ysd,
 Het stuk, met 's herders gunst, verrukt en onderwyst.
 Maer het misbruik wint grond, bewolkt de gulde dagen,
 En teelt tweedracht, uit naem van 't zoet vryheids behagen,
 Ziel der omwenteling, dat hervormings lust spoort.
 In arbeid van dit kroost de maetschappy woelt voort."

"Wat zedeleer bekroont die door Christus voorschreven?
 Wat sterker vredeband behoud het samenleven?
 Dat elk maer wilde doen 't gonne hy wilt zyn gedaen,
 Een hemel ware d'aerde, in 't goed zou 't kwaed vergaen.
 O christen leer grondsteen van heilste en reinste zeden
 Waerop d'heilige kerk nog pronkt, vruchtloos bestreden,
 Blyft als eene lieve lent in bloeiend vruchtbaer groen,
 Volgt gy steeds 's Heerens wet gy zult niemand misdoen.
 Wat liefde- en vredewet kan men toch beter wenschen,
 Zy die verlicht, verzoet den wilden aerd der menschen,
 Der wilden die hun broêrs rauw levende eten op,
 Des dwingelands die 't volk acht als een beesten trop,
 Door hoogmoed en baetzucht verblind, wreed opgetogen,
 Het volk verslaeft, uitgeput door misbruik van vermogen.
 Zy doemt den woekeraer die weeuw en wees verdrukt,
 Den wulpschen vrygeest die de maegde roozen plukt,

Een hert dat hy bemind komt kwetsen of onteeren
Of verlaet, naer voor God, het liefde en trouw te zweeren;
Den dief den moordenaer die in den donker nacht,
Een huisgezin verschrikt en in zyn bloed versmacht,
Het kwaed willend laf hert om zyne wraek te smaken
Die zonder eer of baet een huis, een stad doet blaken!
Zy doemt Judas, valschaerd, die recht en ruste stoort,
Die d'onschuld hangen doet, in plaets van dien die moord,
Den oproermaker die, door heerschezucht overdreven,
Wat toekomt aen Caesar aftrekt of niet wilt geven,
Of die in 's Heerens naem het volk te dweepig maekt,
Omwentelingen vormt, dat 't al in twist geraekt;
Met onbedachten zin wil breken regt en wetten,
Die order, nyverheid, het vaderland verpletten,
Die tweedracht door bedrog het volk verleid, aenstoot,
Doet stroomen menschenbloed, dat op de puinen rookt!"

"Wat ons geloof verkrenkt zyn't de te strenge wetten
Of 's leeraers hoogmoed die te veel vrijheid beletten?
Heeft het voorbeeld wat veel verandering ontstaen,
Het kinds krankheid kan niet aen 's vaders magt weërstaen.

"Bezielt altyd een wensch al om de maetschappy,
Te leven in geluk, in vrede, in weelde en vry,
Dat zy, eerst voor den vorst, beminne den Alvoeder,
En eere zyne kerk, als vader en als moeder.
Wilt gy een ryken oogst, gebruikt goed zaed op tyd,
Een grond vruchtbaer bereid, gespysd, van 't kwaed bevryd,
Vry van gewormte, onkruid, te veel wind, natte of droogte,
Het gras vergroend een dal, het kooren guld de hoogte,
Elk heeft zyn aerd en zin die moet wel zyn geleid,
Ten dienste van het volk, inoogst, bewaerd, bereid.
Wilt gy een deugryk kroost, de kweekery der volken,
Wiens leeraers zyn de baek, natuerkundige tolken,
De jeugd zy opgevoed in 't zedig, 't schoone en 't goed,
Voor het gemeene best doe minnen 't echt behoed,
Doe bloeijen 't onderwys; dat kunst en letterhelden,
Ambachts- en akkerliên doen bloeijen steên en velden,
Door handel, nyverheid, wys en vry staetsbewind,
Die 't volk verlicht, beschaefd, maekt magtig en bemind.
Bid voor een goede vorst en goede wetten gevers,
Maer weg alle ambtenaers, 's gemeentes tegenstrevers,
Die doen de wet verstaen, uitvoeren tot hun' baet,
Onrecht of dwing'landy scheurt maetschappy en staet.
Gaf God ons geest en magt en stael om te bevechten,
Een ander welvaart, goed, beheer, vryheid en regten?
De tyger zonder nood aenrand den tyger niet;
De mensch aenrand den mensch tot zyn druk en verdriet.
Wat dierbre welvaart schat, als de gezondheids roos,
Uw leven is een last, ô ziek en krachteloos,

Wat onrust, smert, verdriet, in plaetse van genuchten?
Wat de gezondheid krenkt als d'ondeugd moet men vlugten,
O ziekte, ô grootste onheil, gy neemt den werkmans brood,
Armeesters helpt hem ras eer 't huisgezin lydt nood,
Ja ryke vrek gehaet van God en van de wereld,
En gy door de fortuin 't geluk en roem bepereld,
Verblyd, helpt d'arme liên met van uw overvloed,
Verkwisters gelyk wreks zyn rampzalig gebroed.

De nadeelen van 't kwaed jong kennen, doen verachten,
En vluchten zyn oorzaak doen reeds de deugd betrachten.
Maer kan de strenge deugd genoeg het hert voldoen?
De drift te sterk getoomd, kan het verstand doen woên.
De deugd is meer bemind, versiert, verblyd door bloemen,
Zy missen die schoonheid en alle vreugden doemen.
Waarom heeft God het al zoo geestig schoon volmaekt.
Het nuttig schoon en goed behaegt, doet deugd en smaekt.
Maer kan men zonder vreugd hier niet gelukkig leven,
De palen van 't vermaak zyn nooit wel overdreven,
Houdt steeds de middenmaet in alles dat ge doet,
Gebrek als overdaed teelt pyn of tegenspoed,
Van het misbruik alleen een wys man is versmader,
'T goed dat aen 't kind behaegt, behaegt ook aen den vader;
Die eert den kunstenaer, acht dien ook in zyn werk,
Die de natuer wel volgt wordt wys, vermaerd en sterk.
'K houd op, want die stoffe is te lang om af te malen."

En ik danke dien vriend, verrukt van zyn verhalen.
Ah! mogte dit goed zaed, alom gezocht, verspreid,
Voortbrengen goede vrucht, geluk en zaligheid.

WATOU, 1861.

L.P.

I.

In antwoord op de vraag:

“WAT MOET DEN MENSCH HET MEEST BETRACHTEN,
“EN WAT MOET HY HET MEEST VLUCHTEN VOOR
“ZYN TYDELYK EN EEUWIG GELUK ?”

KENSPREUK:

Chose étonnante! la religion chrétienne
qui ne semble avoir d'autre objet
que la félicité de l'autre vie,
fait encore notre bonheur dans celle-ci.
(Esprit des lois)

O edel schepsel Gods, ô mensch zoo hoog in waerde,
De redenfakkel lichte uw' schreden steeds op aerde!
Al schitt'ren aen uw oog glans en bekoorlykheid,
Al lokke u 't breede spoor, vraag waer 't u henen leidt!
De driften die zoo ras en listig by u dringen,
En 't voorbeeld wyzen van ontelb're wereldlingen,
Zyn als wolvinnen, schalk met 't lamm'renvacht getooid;
Al toonen ze u dien weg met bloemen wyd bestrooid,

Al weten ze aller wyze uw hert en ziel te streelen,
De wonden die zy slaen, zal hunne kunst niet heelen:
Met scherpe doornen zyn die roozen ondermengd,
Die vuile mist bezwalkt of pestig vuer verzenzt.
Als uw' genoten vindt ge eens schrikb're zielekwalen,
Ja, spade wroeging kunt ge aen uwen togt zien palen!

O reiziger, gy zoekt!... waer dan uw voet gerigt?...
Valt op dien gunsteling reeds nydig uw gezigt?
Welligt wilt gy, met hem, den top der waerdigheden,
Der ambten, der fortuin al zwoegende betreden!...
Doch lees alvorens op zyn peinzend, droef gelaet
Dat hoogmoed altyd haekt en 't herte ledig laet! ---

Staer op die moedigen, verhaest om voort te rukken:
Wat lauw'ren pogen zy op 's levens reis te plukken!
De hoop gaet hun ter zyde, alleen stuwt zy hen aen!
Doch maekt zy hun geluk? wordt eens hun wensch voldaan?
Zy spreekt hen vriend'lyk toe, soms torscht zy hunne pynen!
De toekomst laet zy vaek met held're stralen schynen!...
Waerop toch rust haer voet?... reeds weif'lend treedt zy voort?...
Zy voelen zich met haer geslingerd en gestoord!
Dra valt haer 't masker af; zy toont hun hersenschimmen!...
Hun hoeft een vast're steun om tot hun doel te klimmen! ---

Beloof de wereld u het schoonst wat zy vermag:
Geloof ge aen haer gevoel? bekoort u haer gelach?
Bevlytigt gy om door de vriendschap te regeren?
Dwingt ge alle herten u te vleijen, te vereeren?
Eilaes! die schaem'le heeft veel vrienden ook geteld,
En deze ryke is door verraed te leur gesteld! ---

Ziet gy op gindsch kasteel de zonnestrallen glansen,
Het klimt tot aen het zwerk met zyne spitse transen,
Van marber en porphyris 't door de kunst gebouwd,
Zyn zalen heeft de trand versierd met zyde en goud;
Zoo ver als 't oog bereikt, van lustpriëel en dreven,
Van bloemenperk en woud is 't allerliefst omgeven;
In dat betoov'rend oord verkeert graeg Filomeel
Met 't gansche vog'len koor, en lokt door 't blydst gekweel.
Stap, welvaertvorsch, vry dit trotsch verblyf eens binnen,
Bewonder wat daer praelt tot streeling van de zinnen;
Het feest vangt aen: aenhoor die zoete melody;
Zie hoe 't gezin daer stoeit, omringd van vleijery
En op zyn minsten wenk gediend door slaefscne knechten.
'T is 't uer des gastmaels: tel die wynen, die geregten,
Zoo prachtig opgedischt, zoo fyn van geur en smaek!
Is 't heil daer niet gepaerd met luister en vermaek? ---

Iets praemt die dart'len soms, op 't zachte dons, te klagen!
Wat foltert hunne ziel? wat stoort hunn' schoone dagen?
Doch luister, daer u dus hun ongenoegen spreekt:
"Geen waer geluk voor hen aen wie Gods geest ontbreekt!"

Thans komt met gade en kroost een vrome man getreden:
Hem blinkt op 't aengezigt een hart rein en te vreden;
De boozen vlugtte hy reeds in zyn' teed're jeugd,
En drong dóór hun gewoel naer 't pad van eer en deugd.
Met weinig vergenoegd beperkt hy zyne wenschen,
Graeg, als Tobias, troost hy zyn' medemenschen;
Zyn' dagen worden stipt vervuld door zorgen vlyt
En aen de Algoedheid met zyn' dankgebeên gewyd.
Treff hem Gods geeselroê, wordt hy door druk bevangen,
De tranen die hy soms voelt bigg'len langs zyn' wangen,
Verandert zyne hoop in peerlen voor de kroon
Die hem in 't vreugdenryk verwacht ten eeuw'gen loon;
De heil'ge kiemen van geloof, liefde en betrouwen
Poogt hy in zyn geslacht te sterken en te ontvouwen:
Den hem gewezen gang wyst hy door voorbeeld na,
Op dat van kroost tot kroost die erfleer overga.
Ofschoon van staetzucht vry en wars van 't wereldsch pralen,
Nooit weigert hy den tol aen Cesar te betalen,
Want de verknochtheid die hem aen den Heer verpandt,
Voedt zyne liefdevlam voor vorst en vaderland.
Als 't kronk'lend beekje, stil door beemd en akker glydend,
Stapt hy gestadig aen, gevaer en hinder mydend,
En als de loods, wiens vreugd hem kracht leent by de kust,
Onwrikbaer in de deugd, zoo sterft hy eens gerust!
Heeft u, ô reiziger, dit fraei taf'reel bewogen?
Blikt u, in dezen man, het raedselwoord vôôr de oogen?
Of denkt uw twyfel dat ge uw doelwit nergens vindt?
Ah! kniel! de geest die de aerde aen 't hemelryk verbindt,
Daelt by u neêr en laet u dit orakel hooren:
" ô Mensch, die u gevoelt voor 't waer geluk geboren,
" 'T ligt noch in zingestreele, noch in het wuft genot
" Van rykdom; eer of zang: het vloeit alleen uit God,
" Die u de reden schonk, u 't hoogst op aerd' verheven ---
" En u zoo wel genade als wetten heeft gegeven:
" Dit grootste heil, dat, ligt, uw dwalend oog niet ziet
" Dwars dóór den somb'ren mist van rampen en verdriet,
" Laet hy vooraf, uit liefde, aen zyne dienaers smaken
" Om 't in zyn glori'woon te lout'ren, te volmaken;
" Hy klopt u staeg aen 't hert en leert u dat 't bestaet
" *In 't oef'nen van de deugd en 't vlugten van het kwaed.*"

* * *

II.

ZEDEDICHT

OP HET GEEN DAT DEN MENSCH HET MEEST BETRAGTEN
MOET, EN WAT HY HET MEEST BEHOEVE TE
VLUGTEN TOT ZYN TYDELYK EN EEUWIG GELUK.

INLEIDING.

Geluk, ô hemelteelt! uit reine deugd gesproten,
Nooit heeft geen stervling u misschien volmaekt genoten,
Ofschoon, zoo 't schynt, elkeen naer uw bezitting tracht;
Welligt kan hy ook niet genoeg uw waerde schatten,
Wyl uit de zelfde bron twee heilge weldaen spatten,
En dat naer 't aerdsch geluk het eeuwig hem verwacht.

Wel ziet men in den mensch, van zyne kindsche jaren,
Een neiging tot de deugd of ondeugd zich verklaren,
Die d'aangeboren trek ligt duidelyk verraed;
Maer ook, 't is 't onderwys, hem goed of slecht geschonken,
Waerdoor men 't vuer der drift verdoove... of laet ontvonken,
Die zalig hem verheft... of heilloos nederslaet.

Wie op het eeuwig hoopt met innige gedachten,
Moet, door zyn eigen doen, eerst naer het tydlyk tragten,
God heeft daertoe elkeen 't vermogen mêgedeeld;
't Is vaek om dat den mensch zich zelve niet kan toomen,
Dat hy niet aen 't genot van 't tydlyk heil kan komen,
En, denklyk, door zyn schuld het eeuwig ook verspeeld.

'k Hoop dan, in myn gedicht, een kleine schets te geven
Van 't geen my noodigst schynt om naer dees twee te streven,
En wat er dient betracht, en wat men vlugten moet;
En, word myn werk thans niet, als gansch onwaerd, versteeken,
Dan zal ik my, uit 't hert, dit-mael gelukkig reken,
Steeds hopende op hiernaer het geen myn zielwensch voedt.

'k Voldoe met gragen lust aen EECKES ontwerpvrage;
Maer doch, 'k zal in myn zang, uit eerbied, niets gewagen
Van hun, die zich aen kerk of klooster leven wiên;
Voor deze waardigheên verstyft myn denkvermogen;
Ik sla geen stof in 't werk, waerdoor, spyts al myn pogen,
Dat ik van myne taek geen uitkomst zoude zien.

Antwoord op het ontwerp

KENSPREUK: *Met betrouwen.*

O mensch! ^(A) 't zy in wat staet of rang gy zyt geboren,
Gy weet, er wordt op aerd een doortogt u beschoren;
Gy moet in 't regte spoor of in den doolweg slaen;
Wilt gy vreedzaam uw reis tot aen het eindstip gaen,
Wilt gy het tydyk heil en 't eeuwige u bereiden,
Laet u, tot goede zeên, door 't deuglyk rigtsnoer leiden;

Hoopt op de hulp van God, die weemoedstranen stelpt,
En die u hulp zal biên... Indien g'u zelven helpt...
't Geluk, met 's hemels hulp, door zorg en werk verkregen,
Is met 't onschendbaar merk bestempeld van Gods zegen,
Die vrede, rust en vreugd tot deugdenloon bereid,
En hemelsche overvloed op aerdsch gebrek verspreid...
Maer, dat de sterveling zyn lot zy voorgeschreven;
Dat hy zich blindelings daer aen moet overgeven;
Dat God het zoo beschikt... dat God, zoo lief, zoo goed,
De mensch tot boosheên schiep en gruwlen plegen doet,
't Is valsch... 't is goddeloos... het werkend roer der zinnen
Doet hem een veilig have, op 't meir der driften winnen,
Of heilloos, in zyn schoot, neêrstorten en vergaen,
Zoo brengt de mensch zich vaak geluk of onheil aen. ---

(A) De lezer gelieve te verstaen dat het woord *mensch* de twee geslachten (mannelyk en vrouwelyk) vervat en dat die benoeming (*Mensch*) zoowel het een als het ander geslacht, of die alle twee, onverschillend, te gelyk wilt aanduiden.

Als nu d'onnoozelheid is voor de jeugd geweken,
En dat de driften zich allenks aen 't harte kweken,
Dat de begeerte hem kwelt, verlokt en streelt en vleit;
Dan word van ramp of heil de grondsteen eerst geleid,
Wilt hy op 't voetspoor treên daer zaligheên hem wachten,
Hy moet vooral van God den onderstand betrachten,
Zich schikken naer den wil van Kristus zedeleer,
En buigen met ontzag voor Romens altaer neêr;
Gerust zyn en voldaan... aenbidden en gelooven,
En onderzoek, geschil en vrees en twyf'ling dooven...

ô Zalig hy, die zoo zyn jeugd bestieren laet!
Ja, zalig die zoo voort en vry van kommer gaet,
Onfaelbaer zal Gods hulp hem in zyn deugd versterken. ---

Wanneer natuer in hem doet liefdes invloed werken,
Dat hy, uit reine zucht, naer d'echtverbintnis haekt,
Is 't niet een wyzen keus die zyn geluk volmaekt?
En zynde dan voor 't eerst ter wereld ingetreden,
Moet hy dan niet zyn staet, zyn rang, zyn plaets bekleeden?
Moet hy niet waardiglyk zich dragen in den kring
Van 't uitgestrekt gezin der groote zaemleving?
Wordt hy tot 't werk bestemd, moet hy door arbeids zwoegen
Aen zyn gezin voorzien, hy moet zich daertoe voegen
Volievrig, met betrouw en zonder tegenzin;
God houd een wakende oog op 't vreedzaam huisgezin.
Die niet te veel zich kwelt door mateloos begeeren,
Hem zal'er ook gewis, 't noodwendig niet ontberen;
Komt hem de kost door gunst ofwel door zweet en pyn,
Hy moet, steeds even zeer, daervoor God dankbaer zyn;
Daer by, hy moet zyn kroost door 't voorbeeld onderrigten;
Hy moet het voor 't gestreel van 't slecht verkeer doen zwichten,
En hoeden voor 't gevaer van Babels dwaling leer...
Een oog aen 't aerssch ontruikt heft zich tot hooger sfeer.
Gelyk men vruchten kweekt door 't tydlyk boomensnoeijen,
Zoo doet de vaderzorg ook 's kinders welstand groeijen,
Zy staeft hun' beid geluk en welvaart hier beneên
En vaerdigt voor hiernaer hun eeuwge zaligheên. ---

Maer laet ons verder gaen, laet ons nu eens beseffen,
Wie dat'er van 't geluk kan 't regte doelwit treffen;
Denkt men dat het bestaet in rykdom, pracht of eer?
ô Men bedriegt zich, neen; geen rykbemiddeld heer,
Geen graef, geen prins, geen vorst, geen aengebeden ridder
Kan zoo gelukkig zyn, als d'armsten aelmoesbidder,
Die van zyn staet niet klaegt, die God looft en niet vreest...
... De vrees is geene deugd... 't is een bekrompen geest,
't Is eene moed'loosheid die 't dweepend hart doet duchten

En noopt en jaegt en praemt om zorg en werk te vlugten;
 't Is eene dwaling die geluk en rust weêrhoudt,
 En door een blooten angst van 's hemels hulp mistrouwd.
 't Aloude spreekwoord luid: *“Die wel doet moet niet vreezen;
 “Gy kunt, indien gy wilt, gy kunt gelukkig wezen.”*
 ô! Denkt vry dat 't geluk op deze grondspreek staet.
 ô Zalig die zich nooit door niets ontrusten laet,
 Noch stort, hoe fel verdrukt, geen nuttelooze tranen;
 Wel kan een doffe wolk het klaerste zonlicht tanen;
 Maer ook, gelyk'er niets bestendig is op aerd,
 De nevelzwerk verschuift en de gezigtkring klaert;
 Ook, zal 't verdrukkend lot den welstand nimmer breken
 Van die zich, dwers 't geval, altoos gelukkig reken,
 Graeg vestigt het geluk zich ongenoodigt neêr. ---
 Vergeefs poogt de begeerte oneindig meer en meer;
 En, daer men het vervolgt, en stadig naer blyft zuchten,
 En altoos grooter wilt, daer zal het henen vlugten. ---

Gy dan, gy die op aerd Gods milde gunst geniet;
 Gy die in overvloed uw wensch vervullen ziet,
 Weet gy waerdoor gy 't meest naer uw geluk moet tragten?
 Houd 't voorbeeld van den heer gestadig in gedachten:
 Helpt den behoeftigen, schraeg d'armen, bied hun troost,
 Zorg dat gy uw geluk niet zelfs verwareloost,
 Hoe verder gy uw hand door mildheid uit zult strekken,
 Hoe breeder dat gy zult uw eigen welstand rekken;
 Keer van d'ellendigen uw mêdely nooit af,
 Dit komt ons uit 't gebod dat eens den heiland gaf. ---
 Of, praelt g'in eenig ambt, bezit gy waardigheden,
 Wilt u met billykheid daer neerstig toe besteden;
 Doet niets dan 't geen, uit pligt, de wet of d'eer gebied;
 Vervalscht het evenwigt van Thémis weegschael niet;
 Wil 't heilig regt, uit baet noch vriendschap nooit vergeten!
 Niets krenkt er meer 't geluk dan een gekwetst geweten,
 En, schoon een nydig' hand uw roem of heilstaet myn;
 Houd stand, volherd, doet wel,... 't zal u geen mindring zyn.
 Klaeg van Gods schikking nooit... wilt alle handling staken
 Met hun, die eenigsints Gods almagt durven laken;
 't Baert onrust, 't breekt 't geluk... 't is zinneloos, onbedacht,
 Kies dan, maer weinig, kies getrouwe en goede vrienden,
 In wie g'uw regters, maer geen vleijers denkt te vinden; ---
 Schep geen vermetle vreugd in anders leed en straf;
 Keer schyndeugd, valscheid en vermomde vleitaal af;
 Laet u door vrekheid noch tot baet noch woeker winnen:
 Kwel door geen vrok uw hert... door afgunst niet uw zinnen:
 Zwicht argwaen, list, bedrog, haet, nyd en kwade drift;
 Voed nooit der lastertael het zielemoordend gift;

Laet door geen wulpschen lust der liefde u overvallen,
Ligt zou haer schynzoet gift uw levens heil vergallen;
Het gras verduikt de slang die haer venyn verspreid...
Ook, heilloos die verslaefd aen roem en grootheên leid,
Met alle kragt moet men den hoogmoed van zich keeren;
Dit schrikdier doet 't geluk van lyf en ziel verteeren,
Want nooit denkt men hoever die snoo verwaendheid gaet;
Ziet enklyks 't vuig bedryf van eenen Hérostraet;
Om dat zyn naem eens hadde onsterfelyk mogen wezen,
Hy deed door 't vuer vergaen den tempel van Ephézen...
Meer and're in onzen tyd tot heerschzucht aengeport,
Zyn schandelyk vergaen en heilloos neêrgestort. ---

Zoo, is het waer geluk uit rust en deugd geboren
De mensch moet deugd en rust altoos zien na te sporen;
Die aersche weldaên pleegt en Gods bevelen acht,
Vind hier zyn tyd'lyk heil, wyl 't eeuwig hem verwacht!

SLOTVERS

O God! 'k wees in myn zang naer myn gering vermogen,
Waertoe, met uwe hulp, dat zich den mensch moet poogen,
En welk een schat hy gaert uit de welleventheid.
En, daer gy my, tot nu, voor zwaren ramp wou hoeden,
Gunt, dat ik voorts in U, ô Heer! myn hoop moog voeden
En tot myn eidloos heil werke onder uw geleid'!

* * *

GEDICHT

TEN ANTWOORD OP DE VOLGENDE PRYSVRAEG, DOOR DE
MAETSCHAPPY VAN RHETORIKA
TE EECKE, FRANSCH VLAENDEREN,
UITGESCHREVEN:

*“Wat moet den mensch het meest betragten en wat moet hy
het meeste vlugten voor zyn tydelyk en eeuwig geluk?”*

Schoon en verheven is de roeping van den dichter!
God schonk hem de eedle taak van geest en volksverlichter
En storte in zyne ziel dien onverdoofbren gloed
Die, vlamme in zyn lied, het misdryf siddren doet,
En de ondeugd, al waer zy tot op den troon geklommen,
Het momsel afrukt, haar doet beven en verstommen;
Ja, 't is de stem van God die, in der dichtren lied,
Den bliksem van de wraak op 't hoofd der boosheid schiet:
Beeft, beeft, ontaarden! als die stemme zich laat hooren;
Het lot voorspellend dat den booswicht is beschoren;
Beeft als die stem van Gods geregte gramschap spreekt
Die eenmaal, vroeg of laat, uw gruweldaden wreekt.

Maar 't is niet slechts uw taak de boosheid streng te treffen,
ô Dichter, maar de deugd te kroonen, te verheffen
Ook dat, dat is uw doel; uw adeldom, uw eer;
Zoo gij dat doel miskent zijt gij geen dichter meer!
't Genie des dichters is een lichtstraal van hier boven,
Een goddelijke vonk door tijd noch lot te dooven,
Een gunst uit de eeuwge bron der liefde voortgevloed,
Een drift die 't deugdzaam hart voor 't eedle en schoone ontgloeit.

Gezegend wie de zucht, in 't gloeiend hart gedreven,
In liedren vol gevoel en liefde weêr kan geven!
Want de eedle poëzij die over het lot gebiedt
Is zuster van de deugd, den booze kent haar niet,
Neen, de aterling die poogt heur blank gewaad te vlekken,
Die godentelg ten steun der ondeugd wil doen strekken,
Dat is geen dichter maar een koele kunstenaar,
Zijn wroegend hart blijft koud bij 't tokkelen van de snaar.

Gij, landgenooten! die, schoon eeuwen zijn vervlogen
Sinds gij voor de overmagt den schedel hebt gebogen,
Gij vraagt dat men de deugd bezing in al haar schoon
En tevens de ondeugd u in al haar gruwlen toon';
Want dat toch is uw doel, uw uitgedrukt verlangen,
Daarvoor hebt gij de palm der dichtkunst opgehangen.
Verheugd snel ik ten strijd voor de uitgelofde kroon;
En wat ook de uitslag zij, 'k vind in het hart myn loon!

De deugd, ziet daar wat gij, die wilt gelukkig wezen,
Betrachten moet, en de ondeugd wat gij hebt te vreezen.
Alleen de reine deugd is moeder van 't geluk,
De haatlijke ondeugd steeds een bron van ramp en druk;
De deugd is als een zon die 't harte kan verkwikken,
Het misdrijf als de nacht die huijvren doet en schrikken;
De deugd verheft de stervling tot zijn echten rang,
De boosheid klemt het hart, de ziel in ijzren dwang;
De deugd is als een blik waarin de liefde vonkelt,
De boosheid als een slang die zich om 't harte kronkelt
En met haer brandend gift het reinst gevoel verdooft,
Den mensch het kenmerk zelf der menschelijkheid ontroofd.
De deugd is als een rots die kalm en onbezweken
De bulderende golven aan haar' voet ziet breken,
Doch, midden in 't geweld van storm en oceaan,
Onwrikbaar vast blijft op haar eeuwge grondvest staan!
Zoudt gij, ô stervling, dus die wilt gelukkig wezen
Nog twijfelen in uw keus: de deugd uit God gerezen,
Of de ondeugd uit den nacht des rampspoed opgedaagd
Zij die haar slaaf beneden 't laagste dier verlaagt?

Ziet ge in dat hutje daar dien grijsaard, neêrgezegen
Op 't doodsbed? kalm, gerust lacht hij den hemel tegen,
Waar hem het zalig loon der reine deugd verwacht;
De toekomst is voor hem geen duistren raadselnacht
Hem komt bij 't voorgevoel der dood geen vrees bevangen,
Maer met een stille zucht van heimelijk verlangen
Ziet hij het naadrend uur dat hem den dood voorspelt,
Het uur waarop zijn ziel 't onreine stof ontsnelt.

Was ramspoed, bittren rouw, gebrek en angstig zwoegen
Zijn aandeel op deze aerd', dat hij met stil genoeg
Vaarwel aan 't leven zegt? ô neen, schoon de overvloed
Geen gouden bergen op deed rijzen voor zijn voet,
Toch kende hij geen' nood, en mogt de ramp hem treffen,
Door deugd wist hij zich boven 't noodlot te verheffen;
En wat hem ook ontzong, de hoop, des levens staf,
Bleef hem een vasten steun tot op den rand van 't graf.
't Geloof, de deugd, de hoop zijn hem ten gids gebleven,
Op 't dorre en hobblig pad langs waar wij grafwaarts streven;
Met kalmen blik ziet hij op de afgelegde baan
Des levens, en gerust staart hij de toekomst aan. ---
De deugd doet zelfs den mensch den schrik der dood verwinen...
Komt nader, treedt met mij die trotsche wooning binnen,
Hooft gij dat bang gekerm, dat aaklig smartgeluid
Weergalmen?... ook daer koos de dood een offer uit.
Daer ligt een rijaerd op het doodsbed neêrgezongen,
Een' die 't genot uit volle bekers heeft gedronken,
Die niets dan lust en weelde en overvloed op aerd'
Gekend heeft, zijnen naam door gruwlen heeft vermaard.
Hij ook voelt thans de dood met rasse schreden naderen,
Zijn uur is daar! de schrik stolt hem het bloed in de aderen;
De hoop vertroost hem niet, de wanhoop grijpt hem aan,
En sombre beelden, voor zijn blikken opgegaan,
Verpletren hem; 't verleden, aaklig opgerezen
Toont hem zijne euvlen aan, doet hem de toekomst vreezen,
Tot hij met bang gehuil den schrikbren doodsnik geeft
En, in vertwijfling, sterft zoo als hij had geleefd! ---
Verschrikkelijk lot, niet waer? hoe ijslijk, hoe onzeker
Is, voor den booze, 't uur waarop de levensbeker
Hem door de hand des doods gerukt wordt van den mond!
Den brave alleen blijft kalm in 's levens laatsten stond. ---

Gezegend zijt ge, ô Deugd! gij voert langs bloemenwegen
Den wensch het aardich geluk en 't heil der heemlen tegen!
Gezegend die de deugd in heur eenvoudig schoon
Verkiest, voor de ondeugd met haar valsche bloemenkroon!
De deugd alleen schenkt onverganlijken zegen,
In haar, in haar alleen is 't waer geluk gelegen.
Dus gij die 't heil der aard, der eeuwigheid betracht,
Vlugt de ondeugd, hoe ze u ook verlokken tegenlacht;
Zij is een worm, een gier die onverzaad blijft knagen
Aan 't harte dat zij doemt haar schandig juk te dragen. ---

De deugd is als een weêrschijn van Gods majesteit
Die licht spreid in de nacht der duistre eeuwigheid
Ze ontleent haar' glans, haar onvergankelijke waarde
Niet aen een handvol goud, verachtelijk stof der aarde,

Maar draagt het kenmerk van de bron waaruit zij sproot;
Ze is tijd en lot te sterk en overleeft den dood!
In haar, in haar alleen is duurzaam heil te vinden;
Wat, zonder haar, bestaet zal, als een rook, verzwinden.
De tijd verdooft den glans van scepter en van kroon;
Alleen de reine deugd blijft onvergankelijk schoon.

KENSPREUK: *De deugd is de adel van de ziel,
Zij is uit God geteeld!*

IV

BEANTWOORDING

op de vraag:

“Wat moet den mensch het meest betragten en wat moet hy
het meeste vlugten voor zyn tydelyk en eeuwig geluk,”

voorgesteld

AEN ALLE LIEFHEBBERS VAN VLAEMSCHE DICHTKUNDE

by den Prys-kamp uitgegeven door de Maetschappy van

Rhetorika, gezegd: KRUYSBROEDERS, binnen EECKE,

den 8ⁿ September 't jaer:

ALS EECKE'S RUCHTB'RE LETTERENFAEM ZIG VERRE LAET AENKONDEN.

INLEIDINGE.

Het voorgestelde ontwerp ven EECKE'S redenaren,
Welt vriendelyk aen 't oog en laet my straks ontwaren
Een allerschonste stof, de welke in zich besluit
Al wat des menschens hert het meest komt drukken uit;
Voorwaer 't gedacht van hier, en boven al naer dezen
Te mogen voorspoedig en steeds gelukkig wezen,
Is immers een gedacht zoo algemeen gevoed,
Zoo innerlyk gegriefd in 't menschelyk gemoed,
Dat al wat men verrigt al wat men komt najagen
Tot echte welzyn strekt van onze levendagen.

Voortreffend onderwerp vol van belangrykheid!
Ik pryze uit ganscher hert uw loffelyk beleid,
O weerde broed'rental die binnen EECKE pralen,
Dit moet gewis op heên, u waren roem behalen.
Ik, zwakke sterveling, wat my persoon'lyk raekt,
Ik vind er in een vocht die 't herte vrolyk maekt;
En 't hoogsten aengedaen van eerbiedvolle driften:
Ik juich uw vragens toe, als waren 't hemelgiften:
Doch, wyl den drift my prangt, d'ervarentheid ontbreekt,

Verschoon dan Pallas kind als 't onbezonnen spreekt.
Naer 't eerewit wil ik niet streven
Myn kommernis, ja myn genucht
Is: Phebus zoons met glorie omgeven
Te draven zien in 't ruim der lucht.

Maer komt het punt vooraf zich lieffelyk aenkonden,
Het eischt nogthans een ernst, een rypelyk doorgronden,
Het schranderste verstand, hoe vurig aengedaen
Van iever, zou misschien in 't werk verlegen staen,
Om dat het echter schynt ten deele te voorkomen,
Als een raedsel waervan men moeilyk zal bekomen
Den echten zin, of wel de waren ontleding;
Want zoo ik oogmerk neem op de verzameling
Van zaken die thans zyn en ooit op 't aerdryk waren,
Dan vind ik meer verdriet, meer hertzeer, meer bezwaren
Als voorspoed en geluk. De schepper, wel is waer,
Beschoor eerst voor den mensch, zyn beeld, zyn evenaer,
Het allergrootste heil dat ooit ziel kon bedenken:
Een paradys op d'aerd, alwaer hy hem kwam schenken,
Een overvloed van zeêg, van zoetheid van wellust:
Dus, dat hy was volstrekt van smerten onbewust.

Maer, laes! het spreekwoord zegt dat voorspoed, ja de weelde
Is een zeer kwade beest die altyd strikken stelde...
Den vyand van het goed komt onder schyn van vriend:
Hy vleit, hy streelt zoo wel dat hy zyn prooi komt vangen,
En op den zelven stond het aerd'ryk wordt omvangen
Van allerlei ramp! vaerwel, vaerwel, ô zon
Van heil, ô Paradys, met uwe wellustbron?
O vader Adam, zegt, wat hebt gy toch bedreven?
Gy zoekt de smert en dood daer gy moest eeuwig leven!
In volle rust en vré met uw nakomelingschap.

Doch wyl de zaek zoo is en dat het ballingschap
Den mensch op d'aerd zoo zwaer ten laste wordt gevallen,
Keeren wy met den geest nog tot den heer van allen,
Want, zoo my dunkt, ik hoor... 't is toch wel zyne stem,
Luisteren wy, sa moed, ja snellen wy tot hem!
"Myne kinderen uw zond, 't is waer, beroept myn wrake,
Maer myn algoedheid ook wilt dat 'k u zalig make:
Daer zal dan eenen tyd van zoen, van redding zyn."

Wel aen, myn zangeres, staek weedom, staek gekwyn:
Begin alreê den lof des Allerhoogsten zingen:
Dat uwe deuntjes thans met die van Mozes klingen!
Dien heil'gen God, tot nut en welzyn van zyn volk,
Geweerdigt 't aennemen als gids, als oppertolk.
Dees wonderlyken man (Mozes) in wiens geheiligde handen,
Hy nu ter tyd geliefd zyn wetten te verpanden.

Wel nu, myn bange geest, en maekt men geen misbaer,
Gy vond gewis in 't vak veel moeite, veel bezwaer:
Thans is den knoop ontdaen der gordiaensche letsen:
D'argliste prins van 't kwaed zal nu niet veel meer zwetsen
Zyn schroomelyke magt waermede hy 't aerderyk
Kwam tergen naer zyn geert, want op het oogenblik
Hoor ik gints een gedruis van schrikb're donderslagen,
Die zelfs de vreeze komt in allen boezem jagen,
Maer weldra, ik herken de stem van mynen God,
Die, vol van majesteit, doorboort het wolkenlot,
En roept: "Ik ben den heer, den Jehovah, den vader
Van hemel en van aerd' van hel en zee te gader,
Aenbid geen and're goôn of schepsels voor myn oog,
Wee aen u, indien gy voor Baal de knieën boog!
O mensch, gy ziet, de baen tot 't waer geluk staet open,
Men moet maer met oodmoed tot 's heerens wetten loopen,
Want d'heil'gen Geest leert, klaer duidelyk na wensch
Dat 't onderhoud der wet is immers geheel den mensch.

Men hoort voortaan niet meer dan zang en lofgeschallen,
Den koning David toets zyn harpe in Sions wallen,
Hy kond op d'hoogste toon by alle volken aen
Dat dees gelukkig zyn die Godes weg ingaen.
De wyze Salomon, immers al de profeten
Betuigen ons dat God den heer nooit zal vergeten
Zyn getrouwe dienaers. Maer wyl wy zyn aen 't werk,
Zoeken wy voorbeelden al met een ernst opmerk:
Wat streng wierd dan het lot der wederspanningen!
Zag men ze niet vervoert als slaef en bannelingen
In vreemde land? zoo is met alwie 's heerens wet
Niet op en past in al wat zy ons vooren zet.

Slaen wy een gretig oog op al de volkenstammen
Alwaer men 't ware licht noch niet had zien ontvlammen,
Ik meen: d'Egyptenaer, den Griek en den Romein
Of nog wat andere, schoon zy voor 't algemeen,
Nu hun praelgestichten, dan hun beschaefdheid roemden
En dat wierook oprees voor 't geen zy goden noemden,
Wy merken toch by hun maer strenge slaverny,
Maer tuchteloosheid, ellend', wantrouw en dwinglandy.
Ik wilde dit taf'reel kortbondiglyk afmalen
Om te betoonen klaer dat deze groot'lyks dwalen
Die barsch'lyk houden staen dat er hier voor gewis
Buiten d'algoede God nog heil te vinden is;
Neen, ô myne vrienden, van hem moet alles komen,
Hy wilt dat wy hem staeg ons heere ons vader noemen
Hy heeft ons eerst gezocht, hy heeft ons eerst bemind,
En nu ter tyd, hy zond zyn zoon, zyn eigen kind,
Die, als borgespreker zich last met alle zonden,

Die later zyne kerk opbouwt op vaste gronden.
Wat een hemellyke vreugd, ô wat een bly geschal
Heerschte'er by zyne komst over heel 'taerdsche dal!
Men hoorde d'eng'len zoet dien blyden lofzang zingen!
"Zy heerlykheid aen God, den schepper aller dingen,
Vrede aen den mensch op d'aerd die is van goeden wil!"
Dus by geslacht of stam bestaet meer geen verschil,
Alle volken zyn voortaan bermhertiglyk geroepen
Tot heil, tot zaligheid, het hemelryk staet open;
Maer om het in te gaen er hoeft van onzen kant
Een waren goeden wil, een stryd met dapper hand;
Den Heiland zal het ons met woord en werken leeren:
Zoekt eerst vooral, zegt hy, het heilig ryk des heeren,
En al wat u behoeft, zelfs voor het tydelyk
Zal u zyn toegejond heel overvloediglyk.
Myn kinderkens, bemint elkaer uit ganscher herten;
Komt alle gaer tot my zyt gy belaên met smerten;
Vlucht alle slach van kwaed, draegt vroelijelyk uw jok,
Zyt gy in overvloed, dan spyst den armen ook.
Moet gy uit ambt of pligt aen andere gebieden!
Draegt zorg dat het met liefde en goedheid zou geschieden,
Moet gy door arrebeid winnen uw dag'lyksch brood,
Verdraegt den last om God met een verduhdheid groot.
Naer dat gy hebt aen God den opperdienst bewezen,
Geeft aen den keizer ook een eerbewys geprezen.

Verblyders in het Kruis die in dees zale troont,
'T is weerd te zyn gezeid dat uwe kenspreuk toont
Meer als hetgeen dat men kan denken of kan zeggen,
Wat men verrigten moet, wat dat men by moet leggen
Om in geluk en vrê te leven op der aerd,
Als ook om hier namaels te stygen hemelwaert.

MOEDERTAEL EN VADERLAND.

* * *

ALLEENSPRAKEN

DEFTIGE ALLEENSPRAKEN

* * *

MISDAED EN ZINNELOOSHEID.

- - -

BENOODIGHEDEN: *Eene schamele dakkamer. - Slechte tafel, twee halfverbrokene stoelen. – Links den ingang der spinde tot slaepplaets dienende. Inkomdeur op den achtergrond. - Eensklaps wordt de deur opengeslagen en een man met verbysterde blikken en doodbleek gelaet stort de kamer binnen. Met de grootste zorgvuldigheid sluit hy ylings de deur vast en schynt zeer aendachtig te luisteren.*

(*Met angst.*) Niets!... Neen, ik hoor niets meer!... Zy hebben myn voetspoor verloren... en nogthans... Zy volgden my van zoo naby!... my dacht ik was reeds in hunne handen! (Poos.) O! God! wat heb ik gedaen! ik heb my aen de schandelykste misdaed schuldig gemaakt! welk een toestand! (*Met overtuiging.*) Ziedaer waertoe luijaerdy en ongebondenheid my gebragt hebben!... Ik, die door den arbeid myner handen, my een eerlyk bestaan kon verschaffen, sleet myne nachten in eerloze kroegen, sliep des daegs op myn werk en werd vervolgens met schande weggejaegd!... weggejaegd!... Ik, die met een weinig zuinigheid genoegzaam had kunnen overhouden om in de dagen van onheil en tegenspoed rykelyk te voorzien... ik verbraste, verkwiste, ja, vertuischte alles, alles,... tot zelfs het brood, het bestaan van vrouw en kind!... Ellending! die door begocheling verdwaelde en door den yzeren klauw van het onheil werd vastgegrepen. (*Met kracht.*) Ik zag den gapenden afgrond waerin ik moest instorten, ik ontwaerde de klip, waertegen ik ging verbryzeld worden, en noch de vermaningen myner ouders, noch de waarschuwing myns meesters, noch het smeeken en de tranen myner vrouw konden my wederhouden. (*Met verachting.*) Immers, de laffe ondeugd, die kwade geest had my al te zeer met zynen adem bezoedeld; ik was reeds de slaef, de speelbal myner lage driften geworden!... Dan straks wanneer ik weêr half dronken terugkwam, hoorde ik hier een zucht opstygen, een zucht van honger, lyden en ellende!... (In wanhoop.) Het was de erbarmingskreet myner armzalige vrouw, die om brood smeekte, en die kreet sloop als een vergiftige slang tot myn hart: wroeging en wanhoop overmeesterde my. – Wat moest ik in die uitterste ellende aenvangen? Helaes! de ellende verbeest den mensch, baert ondeugd en leidt ter misdaed!... Uitzinnig en even als de hongerige wolf, die eene prooi najaegt, snel ik te midden van het akeligste onweêr de straet op; - een man komt juist voorby: "Mynheer, roep ik hem byster toe, - Mynheer, - myne vrouw heeft honger, brood! brood, voor myne vrouw! Maer de man

door mynen woesten aenval gansch onthutst, verbiedt my hem te naderen, bedreigd my met zynen stok en heet my *straetrover!... straetrover!... (Schimpend.)* En ik was slechts een bedelaer!... Door verontwaardiging veroverd, ontruk ik hem zyn eigen stok en breng hem met den zelve een' geweldigen slag toe... Ach! ik zag den ogelukkigen voor myne voeten nederstorten; ik zag bloed stroomen, en dan,... ach! dan zag ik niet meer... ik vlugtte ylings van de noodlottige plaets, waer, waer, ik die afschuwelyke misdaed pleegde, en bemerkte dat ik reeds achtervolgd was... (*Met angst luisterende.*) Hemel! indien men my ontdekte! hoe zou ik me kunnen verontschuldigen. (*Op bitteren toon.*) Maer ook, waerom moest hy my eene aelmoes weigeren? Waerom my met eenen scheldnaem overladen? Acht, welligt vermoedde hy niets van mynen akeligen toestand – welligt wist hy niet dat hier eene jonge vrouw, wier oogen door de tranen zyn uitgehoold en op wier vermagerde wangen eene doodsche bleekheid is verspreid, aen den sneidenden honger ten prooi is. Hy wist niet dat myn arm kindeken te vergeefs zyne blauwachtige lipjes aen hare uitgedroogde borst hecht, en dat het verkwynt als de bloem door een' knagenden worm verteerd... Ach! gewis ware hy voor zulk een jammerlyk schouwspel niet onverschillig gebleven. (*Met klimmende woede.*) Maer ik ellendige! die van dat alles de schuld draeg, ik de stichter van al hare yselyke folteringen... Wat blyft my nu over? Ik heb niets meer te verkoopen, niets, en myne vrouw onderstaet hier al wat de scherpste ellende maer afgrysselyk kan opleveren! myne vrouw heeft honger! (*In vertwyfeling.*) Alles, heb ik verkocht, verbrascht en vertuischt! zelfs haren trouwring heb ik haer gisteren ontruk en lafhartig met de kaart verspeeld!... O! wreedaerd, nu het te laet is herken ik maer al te wel de grootheid myner misdryven!... Ah! myn geest verdwaelt, myn hoofd brandt!... Anna! Anna! ik heb geen brood, maer kom, kom, met myn bloed zal ik u laven! Anna! maer zy hoort my niet... Ongetwyfeld poogt zy haer kind een weinig slaep rust te verschaffen... (*Angstig.*) Of... zou zy zelve misschien... door de flauwte overvallen... ik beef... Anna! Anna! (*Hy gaet de spinde binnen. Heel verwildert snelt hy weder te voorschyn en roept in de uitterste vertwyfeling.*) Dood!... zy is dood!... Ach vermaledydig! doemnis over my. (*Hy valt neêr, vervolgens rigt hy zich traegzaem op de kniën en ziet met starende oogen verbysterd om zich heen. Hy is zinneloos. Met verbrokene stem sprekende.*) Anna! daer neem, daer is brood!... daer is geld!... nu zult gy geen honger meer lyden, niet waer?... (*Raescalende.*) Hoe dankbaer zyn thans heure blikken... Ja heil en vreugde stralen weder uit hare oogen... Ons arm kind ook, blykt my helder tegen... Die lieve engel! hoe schoon is hy... eene zoete, vriendelyke glimlach zweeft zoo liefderyk op zyne roode lippekens, eene ligt blos kleurt weder zyne wangen... hy ook is nu gelukkig! en ik ook... ik... ik... (*Hy ziet glimlachend om zich heen; dan eensklaps verschrikt opspringende, roept hy met vervaerlyke stem:*) Mynheer, myne vrouw heeft honger!... eene aelmoes!... Och geef my eene aelmoes? (*Poos*) Hoe, gy weigert my eenige centen voor brood? Gy hebt geen geld? Wat hebt gy dan met uw geld gedaen? Vertuischt welligt? (*Zacht.*) Ach! het spel!... Welk eene zoete drift, welke eene aengenaeme hartstogt?... Wat innige vreugd, wat genoeglyke stonden verschaft toch het spel!... (*Met vreeselyke woede.*) Maer neen, het spel is den weg tot ongebondenheid, dronkenschap, armoede en elende... Het spel leidt tot luijaerdy, diefte, schande, moord en

gevangenis!... Ach! het spel is de dood, ja... de galg of het schavot... *(Poos.)* Daer, daer, ziet gy dien man op wiens voorhoofd de verlaging gebrandmerkt is en van wien zich iedereen met yzing en afschrik verwydert? ... ziet gy hoe hy bezwykt onder den zwaren last van armoede en ellende?... Zyne morsige haerlokken hangen zorgloos langs zyne slapen... Hy beeft door al zyne lidmaten, zyn gang is wankelend, zyn adem verpestend... Hemel... Die ellendeling heeft het brood vertuischt, waarmede hy zyne vrouw en kind in het leven moest houden... hy heeft hen beiden in het uitterste gebrek laten verkwynten... en dan... dan werd hy een moordenaar!... ja, die hatelyke moordenaar ben ik... ik heb in myne wanhoop een mensch vermoord... ja, ik heb drie menschen vermoord... myne vrouw... myn kind... en – ik heb *(Men klopt aen de deur.)* Wat, wat hoor ik?... De stem myner vrouw... ach! zy... ô Anna roept gy my?... zeg, nu hebt gy brood niet waer? *(Er wordt met geweld geklopt.)* Ha, ja zy roept my tot haer... Nu, ik zal gaen... Ach!! *(De deur wordt met geweld ingeslagen en twee gerechtsdienaren verschynen. By het zien dier mannen, wykt de zinnelooze met yzing terug; hy siddert nogmaels, slaekte een afgrysselyken gil en stort achterover op den grond neder; de gordyn valt.)*

* * *

GRAEF EGMOND

OF DE EERSTE NACHT ZYNER GEVANGENIS.

(1567.)

(Het tooneel verbeeldt een kerker; in het verdiep een strooijen legerstede; op het voorplan, links van de aenschouwer, een tafel met een stoel. – Graef Egmond zit op de stoel voor de tafel te slapen. Hy ontwaekt, aen schrikkelyke gedachten ten prooije zynde, en ziet verdwaesd om zich heên)

Hemel!... waer bevind ik my?... *(Hy schynt zyn gedachten te verzamelen.)*
O, afschrikkelyke waarheid! die droom is dan geene begocheling; neen, graef Egmond ontwaekt in eenen kerker, omgeven door gryze muren, verzekerd door yzeren deuren en ketenen!... *(Eene poos.)* Weg, weg!... vlugt!... wat heb ik daer gezien!... ô het was afgryzelyk!... brandstapels zag ik als uit den grond opryzen! galgen en schavotten zag ik in de menigte oprichten... En voor wie?... Voor myne landgenoten, voor myne broeders!... Ja, ik zag hen mishandelen, ik zag hen voortslepen en onmeêdoogend in het vuer werpen, ik zag myne landgenoten de schavotten beklimmen; hun noodgeschreeuw en gekerm, hun klagen en gezucht, dit alles vermengde zich met het gekraek van de brandende houtstapels, met den val der bylen en zwaerden, met het nederploffen der lyken!... en ik! ik ooggetuige van dit afschuwelyk tafereel, ik stond daer als aen den grond genageld, beweegloos en doodstyf!... de schrik deed het koude doodzweet in groote druppelen van myn aengezigt vloeijen; de woede deed myne haren te berge ryzen; ik wilde hen uit de handen hunner beulen verlossen; en niets! niets kon ik verrigten; ô! het was hartverscheurend!... en nogthans was het nog niet al... Ja, eensklaps zag ik een groote menigte soldaten in de verte verschynen, aen hun hoofd Alvarez de Toledo, hertog van Alva, die zelf ooggetuige van zyne barbaersche wreedheid wilde zyn; hy was afschuwelyk; de haet en nyd stonden in zyne vonkelende oogen geprent, een helsche vreugdelach zweefde op zyne lippen;... ik werd gepynigd door het aanschouwen van een dusdanig monster, en wilde myne blikken van hetzelfde afrigten, als wanneer ik plotselyk een schavot zag oprichten, dat zich boven al de anderen verhief; intussen was de tyran Alva tot

my genaderd en brulde my met eene vervaerlyke stem toe: “Weet gy voor wie dit schavot bestemd is?... Ik zal het u zeggen: voor graef Egmond!...”

Die naem bragt eene zoo geweldige gemoedsaendoening op my te weeg, dat hy een einde aen die afschrikkelyke droom en aen dit yzelyk tooneel stelde... (*Eene poos.*) Ik ben bevreesd!... ik beef!... en waerom?... Dit alles is toch maer eene begocheling, dit alles is maer een droom?... (*Eene poos.*) Maer ik ben dan zinneloos of vrees ik myn eigen hart te overtuigen, dat die droom bewaerheid zal worden; myn voorgevoel,... deze kerker,... die gryze muren,... deze yzeren deuren,... myne tegenwoordige gesteltnis,... ô, dit alles kan my niet meer doen twyfelen... ja, graef Egmond is veroordeeld om op het schavot te sterven!!!

O, wisselvalligheid van 's menschen leven! Is dit dus de belooning, die my te wachten staet, om tweemaal myn vaderland uit de handen zyner vyanden te redden; moest ik daerom myne rust en myn leven opofferen, moest ik daerom myn bloed te pande stellen, ten dienste van Philips den II?... O koning van Spanje, vorst der Nederlanden, weet gy dan niet meer, dat tot tweemaal de Nederlanden u byna ontnomen waren, zoo ik myn degen niet had getrokken, zoo ik myn leven niet had gewaegd!... Herinnert gy u St Quentin en Grevelingen niet meer, dat gy een wangedrogt afzendt om myn hoofd op het schavot te doen rollen; zyn de diensten, welke de Nederlanders u bewezen hebben, u reeds uit het geheugen verdwenen, dat gy hen aen den bloedhond Alva overlevert om zynen bloeddorst te kunnen lesschen... O, barbaersheid! onmenschelijke wreedheid!...

Vorst der Nederlanden! vreest gy niet dusdanige bevelen te geven, en gy, hertog van Alva, vreest gy niet die ten uitvoer te brengen? Is de stem des gewetens by u geheel uitgedoofd, monsters?... Beeft! want het bloed uwer slagtoffers zal niet te vergeefs voldoening en wraek eisschen! er zal een dag komen, op welchen gy vruchteloos om genade zult smeeken, de schimmen uwer slagtoffers zullen u achtervolgen, tot dat gy u voor den zetel des Opperregters zult bevinden, en dan,... dan zult gy de wraek Gods toch niet ontsnappen!!...

Wangedrogten! thans kunt gy u verheugen, ik ben in uwe onmenschelyke klauwen, gy kunt my doen sterven! (*Eene poos.*) Sterven! zeg ik, honderde malen trotseerde ik den dood, en op dit oogenblik ben ik er bang van... thans eerst gevoel ik wat sterven is, thans eerst kan ik beseffen, wat het is van alles, wat men dierbaer op aerde bezit, te moeten scheiden... en scheiden zonder een laetste vaerwel te kunnen zeggen aen vrouw, kinderen en vrienden, zonder in de laatste stonden door hen bygestaen te worden,... het is te wreed!... O Alvoorzienigheid, waer heb ik zulks verdiend!... Sabina, myne gade, ik zal u dan niet meer zien, myne geliefde kinderen, ik zal u dus niet meer kunnen omhelzen!... Myne beulen! martelt my, maer laet my nog eenmael myne gade en kroost aenschouwen! (*Hy zakt op zyne knieën.*) O God, Gy die myne onschuld kent, Gy, die weet hoe getrouw ik U altyd gebleven ben, vergeet my thans niet en verhoor myne bede; maek, zoo myne laetste uer geslagen is, dat ik toch nog éénmael myn hart aen myne teedere echtgenoot mag openen; geef dat ik ons beider telgen kan zegenen;... beziel my met moed, opdat ik niet als een laffaerd, maer als een onschuldige sterve! (*Hy staet op.*)

O, Nederlanders, voorheen zoo vry en groot, zoo ryk en magtig, en thans gebukt onder den last van slavenketenen, verdrukt door een dwingeland, ik hoop, dat gy weldra uit uwe sluimering zult ontwaken; dat gy niet langer uwe onschuldige broeders door het zwaerd des beuls zult laten ombrengen; dat gy uwen moed zult verzamelen, ten einde uwe slavenketenen te verbryzelen; dat gy den dood zult trotseren, om uwe ontnomene vryheid weder te bekomen, om u tot uwe wereldberoemde grootheid en onafhankelykheid weder te verheffen!!... Broeders! zoo gy dit doel bereikt, dan zal ik my gewroken achten! God bescherm hunne heilige zaek... en dat het stroomen van myn bloed het sein der ontwaking en de voorbode vn Nederlands vryheid zy!!!...

* * *

DE ONGELUKKIGE WERKMAN IN 1850.

Neen, onmogelyk, ik kan niet rusten... de slaep schynt my voor altyd te hebben verlaten... het is reeds twee volle nachten dat ik hier in bange zuchten heb doorgebracht, door vermoeidheden ben ik afgemat, en myne krachten zyn my ontnomen, en daerby is er geene verandering nog goede uitkomst te verwachten. O God! is het mogelyk dat gy den eerlyken braven werkman zoo veel doet lyden? dat gy de duerte der levensmiddelen zoo vele jaren na elkanderen laet voortduren? hebben wy aen uwe algoedheid zoo veel misdaen dat wy zoo streng gestraft worden? O Vader der arme, vergeef het ons, stel een einde aen al onze rampen en ellenden... want ik ben afgemat door het zuchten myner gade en het kermen van myne kinderen. Het is reeds den tweeden dag dat zy niets te eten hebben, en nog heden, weet ik niet waermede hunnen honger stillen. Gisteren avond smeekten zy my met gevouwen handen om een weinig brood! het was als met een dolk dat men my het hert doorboorde als ik deze kleine schepselen zoo bitterlyk zag weenen en niet wist wat aenvangen om hun te redden!... Ik was radeloos, vatte hun in myne armen, drukte hen teederlyk aen myne borst, en met de tranen in de oogen, zeide ik: Lieve kinderen, hebt betrouwen op God, niemand laet hy van honger sterven, begeeft u tot de rust, morgen, hoop ik, zullen wy brood hebben! dan moest ik my van hun verwyderen, want de droefheid doorgriefde my het hart...

Den ganschen nacht heb ik hier rusteloos doorgebracht, ten prooi aen de schrikkelykste folteringen en in treurige gedachten om myne vrouw en kinderen vandaeg aen den hongerdood te ontrukken. Zonder geld, kan ik van de menschen niets meer bekomen, verkoopen of verpanden kan ik niet, alles is reeds weg, zoodanig dat ik zelf voor niemand meer kan verschynen... O hemel! wat moet ik aenvangen? Daer blyft my niet anders over, wil ik het leven van myne kinderen nog eenige dagen verlangen, als bedelen!.... bedelen. O schrikkelyk noodlot voor een mensch die van jongs af de vrees voor 't bedelen is ingeboezemd, die door de arbeid zyner ouders burgerlyk is opgevoed, die door zynen werkzamen iever altyd zyn bestaen heeft kunnen vinden...en nu helaes! door de duerte der levensmiddelen en de schaersheid van werk, tot zulk een ellendigen staet gekomen is... O God! geeft my moed en kracht

in dit beslissend oogenblik om my tot eenen bedelaer te kunnen verlagen!... neen, onmogelyk ik kan niet bedelen! ik zou de verachtelyke woorden der ryken: ik heb niets te geven; het is ook slechten tyd voor ons, al wat wy geven wordt in de kroegen verteerd; ga naer de armkamer die moet u helpen; en duizend andere smaedreden niet kunnen verdragen... O ryken der aerde, gy die oorzaak zyt van al onze rampen en ellenden, bedenkt dat wy kinderen van een en den zelfden God zyn, dat dien God vol goedheid, uitdrukkelyk gezegd heeft: hetgeen gy aen den armen geeft, zal u in den hemel tien dubbel vergolden worden; maer neen, men neemt geen acht op die zedelessen, gy verkwist liever alles in wulpsheid en baldadigheid, als iets aen uwen werkenden medebroeder te geven; en nogthans het is door den arbeid en het angstzweet van dezen, dat gy uwe rykdommen bezit, en gy aenziet hem met een verachtend oog, ook zoudt gy hem geenen stuiver geven, om het leven zynere kinderen te behouden. O God, is zulks de broederliefde volgen waerin gy ons zyt voorgegaen? is dit zyn evenmensch beminnen als zyn zelve, als men de ene laet van honger sterven, terwyl de andere in volle wellust en overvloed leeft, doch er blyft ons toch een troost in ons ongeluk, alles sterft niet met het lichaam!! en wee u, wee en beeft, want eenmael zal het uer slaen, het schrikkelyk uer, waerop er gelykheid tusschen alle menschen zal bestaan, waerop zy kennen zullen of gy beter dan wy de taek hebt vervuld, die de almagt u op aerde had voorgeschreven... maer, ô hemel, waer vervoert my die drift? Daer zyn ook brave en edelmoedige ryken, die te regt den naem van vader der armen verdienen, die hunnen medemensch helpen en vertroosten, die eenen ongelukkigen werkmans om zyne ellende niet verstoot, maer hem alle mogelyke hulp verschaffen, om in diergelyke omstandigheden hem en zyne kinderen te redden.

(Op zyne knien.) O alvoorzienigheid, gy die de herten kent, leid myne schreden, en laet my een engel van liefde aentreffen die myne bede niet verstoot, en my geene smaedreden doet hooren maer bystand geeft, opdat ik myne gade en geliefde kinderen die uitgehongerd zyn van de dood bevryde! ô groote God! gy die geen enkel uwer schepselen verlaet, gy die de vader, de beschermer der armen zyt, zie toch met genadig oog op myn hopeloos huisgezin, hebt medelyden met onze rampen en red ons van de dood... *(Op.)* Daer nadert iemand; zou ik nu eene aelmoes durven vragen... Zou ik... maer indien nieuwe verachtelingen my ten deele vielen!... oh! wil dit toch verhoeden, ô God! maer is het misschien niet een uwer engelen welke gy tot verlossing van myn huisgezin zend? oh! ja, ja; een geheim voorgevoel zegt het my. Heb dank, ô Heer! heb dank; ik volg hem. *(Af.)*

* * *

VADER VERBIEST (*)

OF

DE STEM VAN GOD.

Het tooneel verbeeldt het studeervertrek van VERBIEST. – Wiskundige voorwerpen versieren het vertrek.

(By het opgaen des doeks is hy gezeten aen een lessenaer en schynt uit eenen droom te ontwaken.) – Die stem!... Altoos die stem!... “Gaet en onderwyst!... “ Wie zyt gy, die my jaren lang reeds aldus vervolgt en nergens rust laet vinden?... Wie zyt gy en waer wilt gy dat ik myne schreden wende?... Waer wilt gy dat ik het onderwys ga dragen; ik, een nietig man?... Kan ik meer, in de wereld, voortbrengen, dan de jeugd te leeren, wier wieg op dit zelfde plekje gronds, werd geschommeld, waer de myne eens stond en hen te onderwyzen in wat grootsch en eerlyk is?... Dan hen te doen zien hoe wonderbaer Godes werken zyn en hoe zy op onsterfelyke waerheden zyn gegrondvest?... Dan hen te doen zien de almacht van dien God en hoe hy zon en maen gebiedt?... Dan hen, zyne Voorzienigheid te doen blyken, wanneer hy, des morgens, het nachtfloers doet verdwynen en de duisternis, des avonds, weder op de aerde uitspreidt, om den afgematten geest rust en verpoozing te verschaffen?... Dan hen te doen zien, hoe God alles is, de mensch niets!... Zeg, vermaledyde stem, kan ik dan voorder gaen om te onderwyzen?... Ah! lafaerd, gy zwygt!... Gy zyt dus overtuigd dat my myne taek door den Opperheer hier is aangewezen? Gy zwygt en vier jaren reeds, hebt gy u met myn bloed en zweet gevoed en my myne armen zinnen gemarteld!... Is het misschien de afgunst die u leidt?... Denkt gy misschien, als gy myne dood zult bewerkt hebben, u dan, met deze voorwerpen, vruchten van een geheel leven studie en arbeid, uw naem in de wereld groot te maken en uwen lof te doen uitbazuinieren?... Ah! maer gy kent vader Verbiest niet!... Eerder dan iets dezer werktuigen u na te laten, wordt het laetste

---

(*) Ferdinandus Verbiest, groot wiskunstenaer, werd geboren te Pitthem, in het begin der jaren 1600. – In China getreden, ontving hy, in 1669, van het hof van Pékin, het voorzitterschap van het wiskundige tribunaal, de adeldom-brieven en de titel van groot mandaryn.

vergruisd en te niet gedaen!... ah! ah! lafaerd!... Dan zal u welligt, de borst van toorn zwellen, wyl gy uwe tanden van spyt staet te knarsen; dan zult gy uw slagtoffer getroffen hebben, maer ik, ik zal gewroken zyn en de aerde zal ligt my drukken!... Welaen... (Hy gaet naer de voorwerpen.) Maer neen!... Dit behoort my niet toe!... Aen hen, is dit alles gewyd, aen hen, die my hunnen vader noemen!... oh! myne leerlingen, wist gy wat ik voor u lyde?... Wist gy, wat al folteringen, ik, voor u, heb onderstaen en hoe duerbaer gy my zyt?... Oh! ja, was het niet uit liefde voor u, reeds lang was ik misschien die stem gevolgd, die my, gestadig, in het oor fluistert: "Gaet en onderwyst!..." Reeds lang was ik misschien die stem gevolgd, tot in de verste hoeken der aerde, tot dat zy my eindelyk zegde: "Sta stil!..." Maer eilaes!... Ik kan, neen, ik kan my niet van u scheiden; schoon my hier welligt slechts armoede en ellende wacht, en ginds, magt en rykdom!... Oh! myn God!... Geeft my raed in dit oogenblik?... Gy, die alles op zoo groote voet hebt voortgebracht, wist my, klein en nietig schepsel, wat my te doen staet?... Wat hoor ik!... Nogmaels die stem: "Gaet en onderwyst!... Gaet, gaet!..." Oh! maer wat komt my over?... Zoo die stem... maer... het is onmogelyk!... ja toch,... zoo die stem... Godes woord zelf was?... Ah! ah! ah!... spotterny!... zou God, Hy, zoo groot!... zich gewaerdigen tot een handvol stof te spreken? Neen, neen, het is onmogelyk; ik ben alleen het slagtoffer der afgunst!... Vernietigen wy... ja, vernietigen wy met vastberaden hand, die werktuigen van myn ongeluk!... Verbryzelen wy alles, opdat de nazaet nimmer wete dat de wiskunstenauer Verbiest heeft bestaen!... (Hy reikt de hand om iets te vatten.) Welhoe, gy beweegt u!... Is het mogelyk?... (Op de knien.) Oh! myn God!... Ik heb my dan niet bedrogen?... Die stem... is... de uwe!... Gy wilt my de baen wyzen die ik te volgen heb! Oh! vader aller vaders!... Ik ben ... bereid!... uwe wil... is... de myne!...

* * *

BOERTIGE ALLEENSPRAKEN

* * *

BITTERMAN DE SCHOUVAGER.

(Bitterman, nog in de schouw, het geschreeuw van den schouvvager nabootsende) Ha hoe! ha hoe! ha hoe! Daer ben ik, Sies Bitterman, de knapste schouvvager van Brussel, en uwen ootmoedigen dienaar aen eenen civilen prys. *(Rondziende.)* Waer duivel ben ik hier? Ik meende dat ik in de kamer was waeruit ik deze namiddag opgekropen ben. Ik zal my van pyp bedrogen hebben. Ik had eenige glazekens te veel geledigd en willende wat frissche lucht scheppen ben ik op het dak tusschen twee schoorsteenpypen in slaep gevallen. Komaen men moet hier ruimen. Dat ziet er my hier verduiveld prachtig uit en zoo de meester van den huize my hier moest vinden... ik heb nogthans geen lust om langst de schouw weêr op te kruipen, ik zou my maer nog eens van pyp kunnen bedriegen en erger beneden komen dan hier. Indien ik langs het venster uit kon... Laet ons eens zien... *(Hy wil het venster naderen, men hoort dansmuziek.)* Kyk, men zou zeggen dat er daer binnen geflikkerd wordt. *(Hy nadert de deur.)* Ja waerachtig, zy zyn daer aen den gang, ik hoor het dansmuziek. Jongens! daer kryg ik reeds de springjeukte in myne beenen.

Hoep tra la la, tierli tierlyn!
Hoe zou ik daerop flikkeren kunnen,
Zoo 't lot een dag my wou vergunnen
Markies, Baron of Graef te zyn.

(Hy danst.)

'K zou vaerwel aen den schoorsteen zeggen,
Aen veegroede en aen bitterzak;
Myn jas zou ik ter zyde leggen
Voor een zeer fraei fluwelen pak.
In plaets van 't hoofd met zwart te dekken,
Ik droeg een pruik zoo wit als sneeuw;
Een degen zou myn tooi voltrekken
En 'k waer voorwaer het puik der eeuw.

Hoep tra la la, enz. enz.

Men komt ! ô drommel. (*Hy loopt naer den achtergrond.*) Wat schoon meisje! 't is de kameniere... Ik ben van zin haer te gaen vraegen of ze geene schouw te vagen heeft. Waerom niet? Men mag zich altyd recommanderen voor zynen stiel... Ja maer, zy zou niet weten hoe ik hier binnengevallen ben, en eer ik het haer zou uiteen gedaen hebben zou zy alreeds geroepen hebben dat er een dief in huis is. 'T is jammer, ik ben in een zoo goeden luim... Ik ben regt gestemd om een beetje het lief te spelen. Ik ben zeker dat ik haer eene liefdeverklaring zou doen, die naer den bitter niet zou smaken. Dag myn ratje, zou ik zeggen. "O! gy zwarterik wat doet gy hier?" Myn poezeken, ik kwam u vragen of ge mynen dienst niet noodig hadt?... "Neen, neen, steek u maer op; wy hebben geene vuile schouwen..." 'T spyt my, 'k zou zo gaerne voor u gevaegd hebben en 'k ben zeker dat gy my eenen goeden drinkpenning voor myne moeite zoudt gegeven hebben. "Ik?" Ja gy; gy ziet er my zoo goedhertig uit. Kom, spreek, mag ik iets voor u doen? "Ik zeg u dat de schouwen niet vuil zyn." – Wat geeft dat? laet ze my maer vagen; als ik gedaen heb, zal ik u zulk een schoon kusje geven om u te bedanken. – "Ha! by voorbeeld! dat ware al fraei!" – Gy wilt niet? – "By waerachtig Gods neen ik!" – 'T is gelyk, ik wil u toch een kusje geven. – "En kom aen my niet." – Een kusje, een kusje!... Ik pak haer in de tailje... Ik druk haer een van de malschte kussen op de wangen de ooit een schouwvager gegeven heeft. Zy werpt een schreeuw uit en zy vlugt heên met een kake zo zwart al een bitterzak. – Maer terwyl ik hier sta te babbelen, vergeet ik dat er volk kan komen. Laet zien, indien ik langs het venster uit klom... Neen, 't is te hoog... langs de deur? onmogelyk!... ô! wat zie ik! ik ben gered! ik ga my in mynheer kleeden en ik ga uit als of het mynheer zelf was. (*Hy neemt de blinkende kazak die hy op een stoel ziet liggen.*) Hier zyne blinkende kazak met pailletten. (*Hy trekt de kazak aen.*) Hé! 'k geloof dat ik een beetje chiek ben... Jongens! jongens! Wat ben ik chiek... En daerop zyne pruik... (*Hy zet de pruik op.*) 'T is nu dat ik puik ben... Een regte markies... zyn hoed daerop... Bravo! wat zegt gy nu? Dat mevrouw nu kwam, ze ware in staet my voor een edelman te nemen en God weet indien ik nog van myn leven zou moeten schouwen vagen. 'T is toch regt jammer dat ik geen edelman geboren ben.

'K zou hebben voor myn minnaeressen
De vrouwen van het eëlste bloed;
'K zag voor my niets dan baronnessen
In plaets van stinkend schoorsteen roet.
Myn beurs zou altyd open blyven
Om troost te brengen waer ik kan;
Ik werkte niet met ronde schyven
Als menig ryk wrekgierig man.

Hoep tra la la. enz. enz.

(*Hy neemt eene houding en gaet om en weêr 't tooneel.*) Wat zie ik, eene opgediende tafel en wyn!... champagne wyn!... Indien ik eens een glaesje daarvan dorst proeven... dat zou my meer verstouten... te meer nu dat ik een edelman ben, de drank moet overeenkomstig met de kleederen zyn... Ja, ja, proeven wy eens. (*Hy schenkt.*) O! de drommel! Zie eens hoe dat kookt!... dat

moet een duivelsche drank zyn... Welaen op Gods genade! Wy gaen er 't binnenste van ons *corpus* meê besproeijen. (*Hy drinkt.*) Hê! hé! Wat loopt er dat zoet in, 't is gelyk een olie in een quinquet. Bis jongen! bis! 't vliegt er in gelyk een briefken in de post. Nog eens bis!... Dat myne moeder my alzo *thisane* maekte als ik ziek ben, 'k zou er van drinken dat ik berste. – 'T is aerdig; - 'k begin als 't ware schemeringen te krygen... Zou die *thisane* wel naer den kop gaen? We moeten er ons van verzekeren... Voor de derde mael bis... 'k geloof dat ik sterren in den klaren dag zie... zou het misschien Eklips zyn... flesschen-eklips, ja... want ze is haest plat... (*Hy drinkt uit de flesch.*) Komaen! komaen, alles moet er in... 't en kan maer slecht gaen.

Mogt ik maer alle dagen drinken
Van dezen weergeloozen sniek,
Myn oog zou als een perel blinken
En 'k kreeg een kleur gelyk een kriek;
Geen mensch zou my te nader spreken,
En daer ik aen 't punt van eere hou
Ik zou 'z al ras om verre steken
Den genen die my hoonen zou.

Hoep tra la la. enz. enz.

(*Hy valt dood dronken op een stoel.*) Goeden avond, 't spel is gespeeld... slaep wel... 'T is Bitterman, de knapste schouwvager van... Proficiat! (*Hy valt in slaep.*)

* * *

DE KOOPMANSKLERK.

Wat schoonder staet zou ik begeeren,
Dan dien van koopmansklerk te zyn;
Ik zie my achten, minnen, eeren,
'K leef vry van kommer, zorg en pyn,
Wien zou myn toestand niet bekoren!
Geen lot op aerd is meer my waard
Dan 't gene thans my is beschoren.

Myn naem ANASTASIUS MERCANTIEL, is even als myn bevallig persoon in het wyd uitgestrekte koningryk der winkeldochters zeer gunstig bekend. Doch, in den tyd, dien wy beleven, als men door die juffers eenigzins wil opgemerkt worden, dan hoeft men vooral de nieuwste kleedingswyzen aen te nemen, en dezelve, ja, ook de meest overdrevene, nog wat meer te overdryven... By voorbeeld, een hoed met eene gekrulde rand, een weinigje op het voorhoofd geplaatst, zoo wat op zyn spotvogels; eene broek zoo breed als of men met de beenen in zakken liep; een kazakje, dat u het uitzigt geeft eener musch, wiens steert versch is gekort, een' halsdoek met eenen byzonderen smaek vastgeknoopt op een' hemdsband, die, door zyne onverbiddeleke styfheid u de ooren afzaegt; een paer solferkleurige handschoenen, zoodanig spannend, dat men de vingeren niet kan buigen; het onontbeerlyke lorgnon; een paer fyne opgestrekene knevels, als wespenhorentjes, en den vriendelyken glimlach op de lippen; zie daer à peu-près, myn afbeeld; ook gebuert het veelal dat quelque nouvelle pratique my voor iets aenzienlyks houdt... voor iets van *la haute volée*, en dat my gevraegd wordt: "Mynheer, wien heb ik de eer te spreken?..."

O! Mejuffer, ik... ik...

Ik ben klerk! ik ben klerk!
Om myn waren te verkoopen
Moet ik heele dagen loopen,
Immer ben ik druk aen 't werk...
En als klerk steeds door iever aengedreven,
Ziet men langst de straet my zweven,
Als een vogel in het zwerk
Ik ben klerk! ik ben klerk! ja, ja, klerk!

Bedeeld met treffelyke gunsten,
Ben ik beleefd en zacht van aerd,
Ik spreek van nyverheid en kunsten

Van staetsbestuer en wereldkaart,
'K verkeer met allen slach van menschen,
En dra merk ik by d'eersten blik
Waer 't best myn zaken gaen naer wenschen.

Gewoon met eene menigte handeldryvende persoonen in betrekking te staen, ben ik natuerlyker wyze een weinig *phisionomiste* geworden. Dat is my van het grootste nut; want daer een persoon van mynen stempel niet geerne nutteloos zynen tyd verkwist, heeft hy dadelyk te bespeuren, waer of er kans van goeden uitslag is. Met een' halven oogslag moet hy de menschen leeren kennen, hun gevoelen, hunne zedelykheid en vooral hunne betaelbaerheid weten te raden. Daerby maek ik veel, zeer veel franschen wind; dat geeft een zeker *air d'importance*, die voortreffelyk doet gelukken... *c'est mon opinion, quant à ça!*... Doch, wat overigens myne staetkundige meening aengaet, heb ik misschien wel iets of wat van de hoedanigheid eens werkhaens. Ik ben alle de partyen verkleefd, of liever ik behoort tot niet eene... want ziet, men zou my vragen of ik *républicain*, monarchist, *révolutionnaire* of socialiste ben, dat ik *tout bonnement*, zou antwoorden:

Ma foi, ik...

Ik ben klerk! enz. enz.

Doch, waer men 't schitterendst my ziet troonen,
Is by den grootschen winkelier,
Daer moet ik geest en kennis toonen,
Door veel geklap en hofmanier,
Ook weet ik allerbest te slagen!
Met kloek beleid en vinnigheid
Kan ik myn klanten steeds behagen.

Voor al den jeugdigen magazyn jufferen weet ik byzonder wel te bevallen... ook de dagen, waerop zy myn bezoek verwachten, zyn zy veel opgeknappt, veel meer opgeruimd dan naer gewoonte... met eene bekoorlyke houding en eindelooze groetenissen sluip ik binnen; mejuffer, ik heb de eer... hoe gaet het met de gezondheid? Niet slecht, Mynheer, ik dank u. – En met den verkoop? – O! die is maer slapjes. – Welnu, zie hier nieuwigheden, welke voorzeker iedereen zullen uitlokken; een genre *tout-à-fait nouveau!* Dan, met eene zeldzame snelheid in de tong, noem ik al myne koopwaren op: zie voortreffelyke neteldoek en fraei gedrukt katoen, in vaste kleur, *garanti bon teint*; die niet voor de zon aftrekt... fyne lakenstoffen, duerzamen onuitwischbaren glans, welke geenzins by de eerste regensvlaeg afspoelt... Verder fluweel, satyn, zyde, mérinos, et cætera... Alles is sterk, onverslytbaer, aen een' gematigden prys en... *de qualité supérieure!*... O! willens of niet, door myne wel-sprekendheid dwing ik haer myne waren te nemen, en dewyl ik ter zelfder tyd liefde en koophandel dryf, schenk ik niet zelden myn hert op de koop toe! Deze handelwyze heeft doorgaens den besten uitval, en ten hoogste geveleid, zegt myne overwonnenne winkeldochter: "Mynheer, wat zyt gy toch een aer-dige kwast!" O! mille pardons, Mejuffer, ik... ik...

Ik ben klerk! enz. enz.

In herberg, koffyhuis, by vrienden,
Daer voer ik 't woord, daer klinkt myn tael;
Doch waer 'k ook veel vermaek ga vinden,
Is 's avonds in de schouwburgzael,
Men leert daer nieuwe fransche streken...
Maer 'k hou niet veel van 't vlaemsch tooneel
Schoon ik met lof daarvan hoor spreken.

Le grand théâtre, à la bonne heure!... en dat is niet zeer kostelyk ; *par exemple*, men koopt *une contremarque*, ... vyf-en-twintig centimen... en dan heeft men bovendien recht van alles te beknibbelen. Ziet gy daer in het balcon dien diklyvigen vent met dien gouden bril op zyn dom gezigt, die monsterachtige goudspel, die ringen en die zware horlogie-ketting aen? *Eh bien!* dat is eene nieuwe ryke vol verwaendheid, anders gezegd: een vergulden ezel!... Die liefelyke dame naest hem is de vrouw van een zielverkooper, ... *Quel figure, hein!* een mondje gelyk eene brievenbus. Ware moeder Eva zoo leelyk geweest, voorzeker hadde men nooit van erfzonde gesproken. En daer, in die *baignaire*, die *marquise de la vieille roche*; waerachtig, zy doet wel van in 't donker te zitten; men zal daer ten minsten heure valsche wenkbauwen niet bemerken. Hé maer, ziet eens dit klein mager ventje met neusgaten als keldervensters... Weet gy wie het is? – Dat is de zoon – langst den linker kant – van... Maer wacht, daer gaet de gordyn op; nu komt de beurt der tooneel-spelers – Pouach! wat *premier tenor!* hy schreeuwt zich dood en men hoort hem niet... die *chanteuse-à-roulades* is nog al goed... om op eene boerenkermis te gaen zingen... Mon Dieu! haer zang streelt my zoo aengenaem het gehoor als het gekrysch van eenen verroesten windwyzer! – *Enfin*, soms zit ik dan juist nevens een heer die zyn eduld verliest en my zegt: *Monsieur, vous êtes un blagueur!* – *Un blagueur*, ik?...een oogenblik dan, *s'il vous plaît*, ik...

Ik ben klerk! enz. enz.

* * *

DE SCHOOLMEESTER VAN HET DORP

- - -

Hy is af myn diskoers, het is af dat schoon stuk welk my zooveel eer moet doen inpalmen, dat my tot in de wolken moet verheffen. En het is nog voor geene kleine plegtigheid dat het dienen moet; onze nieuwe pastor doet heden intrede in de parochie! Het is maer dat zulks eene zaak is van groote aengelegenheid. De koster en de barbier zullen ook elk iets aflezen, - ja, maer dit is geen diskoers, het is immers maer iets aflezen, - gy zult ze zien gapen als zy my zullen hooren, en wat hun nog het meest zal verwonderen, is, dat ze zullen denken als dat ik die in het vlaemsch zal doen – in het vlaemsch! ha! ha! ha! in dat gemeen vlaemsch! *allons donc!* Neen, het zal in het fransch zyn dat ik het zal aflezen, en nog met verzen, en hier en daer nog spreuken latyn in. – Ha, zy geloven dat ik zoo dom zal zyn van in het vlaemsch te spreken, in eene tael die zo oud is als de straet, en waerin de dwaeste boer kan verstaen wat ge zegt – neen, neen, dat zal ik niet! – ziet eens na, men spreekt in het fransch, aller oogen vestigen zich op u, en men zegt: dat is een man die *le-dikatie* ontvangen heeft, dit is genoeg te zien dat hy in de broeders kapel niet te school geweest is, en ge wordt zoo groot als de reus in den ommevang, terwyl het vlaemsch u geen zierken verbetert en u juist maer zoo groot maekt als de vlieg in een brouwketel. – Ik weet niet wie dit eerst in zyn hoofd gekregen heeft van dit vlaemsch uit den versleten boek te halen, juist als men zoo wat op plooijen was begonnen te komen, als wy al zoo schoon fransch voor goed wierden. Ik voor my blyf niettemin met de ziel voor die *grande nation*, voor den *peuple libre et heurreux*. En al de jongens die by my ter school gaen, print ik reeds die schoone gevoelens in; ook zyn er al eenige die den franschen *A B C* leeren en die in het fransch reeds een *tertine* kunnen vragen – gy kunt denken hoe die ouders moeten tevreden zyn, want ik doe hun ook werkelyk den besten dienst voor de toekomst, zooals een vader voor zyne kinderen zou kunnen doen. - Bedenk eens wel, de kinderen verlaten myne school *avec leur tête plein d’esprit*, en tot jaren gekomen zynde, is er een die zegt: de boerenstiel verveelt my, ik wil ook en groote mynheer worden en my door andere doen dienen, - hy krygt behagen in eene eenige dochter die wel honderd keeren millioenaer is, - om die te verkrygen wat gedaen? gaet gy die in het vlaemsch aenspreken, en zoo maer dom weg zeggen: dochterken, ik zie ik ‘k u geerne, ja, op myn woord van eer ik zie ‘k ik u liever als – Mie of Triene die by ons werken – wilde ge my trouwen, hé! Gaet gy het alzo doen, dan raad ik u sterk aen van maer achter uwe stoof te blyven bakken en te slapen dat u de hersenen in het hoofd verdraeijen. – Neen! gy schryft dit meisje een franschen brief, - gy verzoekt in heel beleefde termen om hare

hand: - Gy schryft by voorbeeld: *“bonsoer madam! ze voes salut, ze voes aime, ze voes serie, enfin ze zwies foe de voes, en voes voyant passer sur mon fênêtre ze sauteraï sur ton dos par de lamoer. Adieu mon belle mademoiselle, adieu! si voes me refusé ze ferai feu par mon tête avec un pistolet.* » Het is zeker dat het meisje zoodanig op u verzot zal worden, dat ze niet alleen hare hand, maer zich geheel en gansch aen u zal geven. – Dat ik niet zo ryk ben als de zee diep is, dat is alleenlyk de schuld, dat ik in myne jongheid geen schoolmeester gehad heb die my fransch leerde. – Zeg, zoudt gy dit alles in het vlaemsch kunnen te weeg brengen?... De kinderen worden nu by voorbeeld liefhebbers der zang, daermede is het ruim zoo slecht gelegen: men verzoekt u om eene diepgevoelde, eene teedere romance op een concert te zingen, - gaet gy die in het vlaemsch zingen? Dan raed ik u sterk aen van maer voor den bliksem op het tooneel niet te verschynen; want er zal geene levende ziel zyn, die een letter, een penctum van uw gezang zal verstaen. Integendeel gy zingt in het fransch, hoe zoetluidend zyn die toonen, hoe weemoedig en vloeiend het gezang. By voorbeeld, (*Hy zingt.*) zult gy my zeggen dat ge dit niet van woord tot woord verstaet? zoude er wel eene enkele syllabe zyn die ge niet begrypt, niet gevoelt? Die my dat in het vlaemsch kan te weeg brengen, die geef ik 'k weet niet wat! Dus heb ik gelyk dat ik myne elèven die grondbeginselen inboezeme, dat zullen ze me later dank weten!... ja, ja, myn diskoers zal fransch zyn in den volsten zin des woords!! – Het schoonste van al is dat er niemand geen enkel woord zal van verstaen. Ja, maer het is ook voor den pastor alleen dat ik spreek – zie ik begin zoo wel eene halve uer te parleseren met wel honderd teksten layn in, die ik uit mynen kerkenboek getrokken heb. Gy, (zeg ik tot den pastor,) gy goeden herder – *Ego pastor bonus.* Gy van wien den profeet Jeremias zegt: et venité, et venité, hy zal komen en daer is hy... dit alles is in het fransch hoordet. – Dan vaer ik uit in donderende verzen tegen den burgmeester en den raed, - want die zullen er ook by zyn, die zal ik bestraffen omdat zy mynen trok niet vergrooten en my geene nieuwe school bouwen met eenige landen daeraen. – Ja, maer dat komt er maer tusschen, en ik richt my weder tot den pastor en eindige met de woorden: *Eh voes Monsieur de la pasteur! qui voes faite beaucoup d'honneur et ze reste votre bien humable serviteur.* – Zoudt gy my dat effect met het vlaemsch kunnen te weeg brengen? hé? zoudt gy my wel iets kunnen noemen waermede gy in het vlaemsch met zoo weinig woorden zooveel effect kunt maken?... Ho! dengenen die de fransche tael uitgevonden heeft, die moeten ze een brevet geven! Want zie eens... maer ik sta hier mynen tyd te verspillen en ik moest reeds op weg zyn... Zie daer is nu myn uerwerk in slaep gevallen... doch het moet toch reeds tyd zyn, ja mogelyk wachten zy reeds op my, want zonder de schoolmeester van het dorp liepen de schapen verloren...

“Et venité! et venité – (Hy vertrekt.)

* * *

DE GOUDEN BRUILOFT.

Een byjaerde boer, in het zondagspak gekleed, komt het huis uit, hy heeft een servet aen den hals geknoopt; wanneer hy het afdoet, ziet men op zyn borst een dikken bloemruiker vastgehecht.

(De boer zonder hoed opkomende.) Ik kom terug, kinderen, ik kom terug... laet my in 's hemels naem toch een weinigje de lucht scheppen, want daer tracht ik naer, gelyk een visch naer het water!... Ik ben om te stikken... *(Hy doet het servet af en ademt.)* Ha! ha! de koelte valt my zoo verkwikkend op het lyf als de regen op de lieve bloemtjes!... Oh! wat feest is dat toch van daeg... zulks zou ik nooit gedacht hebben!... 'T is waer, het gebuert ook alle dagen niet dat een man en vrouw hunne gouden bruiloft vieren!... Ja, vyftig jaer!... vyftig wel gemeten jaren zyn er verlopen sedert dat ik met myn Geertruid den predikstoel werd afgedonderd!... – Oh! gelukkige dag!... Dag van vreugd en vergenoegen; maer ook dag van vermoeyenis, want vermoeid ben ik! ... En kan het anders zyn? – Heden morgen, lang voor dat onze haen zyn gewoon liedje had gekraeid, was ik reeds op de been, daer ik aen myne huisdeur een zeker gerammel hoorde, verlaet ik, nieuwsgierig, myne bedstede en kyk eens gretig langs het venster... Maer, lieve deugd! wat zag ik?... Ik bleef gansch stom van verbazing. – De ingang van myn huis was met schoonen zabel en allerhande kleine stukjes gekleurd en verguld papier bestrooid... men had den geheelen gevel met vaentjes en bloemenkransen versiert en boven de deur hing een fraei jaerschrift!... Myne vrouw ook, kwam eens rond zien, en die was ten minsten zoo verwonderd als ik... zy viel byna in onmagt!... Geertruid, sprak ik tot haer, het is van daeg de schoonste dag van ons leven!... Laet ons dus geen tyd verliezen; spoedig de beste plunje te voorschyn, en dat we ons vroeg aenkleeden opdat de vrienden niet wachten!... Nu, het duerde geen eeuw, of ik was klaar... wel geschoren, schoone linnen aen, een welgesteven hemdskraeg... voor twee centen versche snuif in myne doos *(Hy neemt een snuifken.)* en daerby de nieuwe zakneusdoek, die ik van den oudsten zoon, myner jongste dochter, op mynen naemdag heb gekregen!... En myne vrouw dan?...oh! die was net... met lintjes en strekjes opgepropt;... zy was zoo fier, zoo fier als... *(Hy niest.)* Kort daarna kwam men ons halen, eene oude reiskoets van onzen zeer geachten burgmeester, die met twee frissche peerden was bespannen, stond voor myne deur en daer werd ik, met myne vrouw zachtjes in geplaetst... myne twee jongste zonen stonden er van achter op, en myn neef, in zyne verhevene hoedanigheid van schoolmeester, kroop naer omhoog by den koetsier... in een woord, het rytuig

kraekte... ja, en dan zat er daerenboven op elk peerd nog een in postiljon verkleed... en rondom ons stapte de geheele familie: kinderen, kleinkinderen, kindskinderen, allen op hun zondags gekleed, met een lint aen den hoed en eenen ruiker in de hand!... Met den veldwachter voorop, begaven wy ons dus ter kerk, alwaer, mynheer de Pastor, ter gedachtenis van het jubelfeest, ons elk een met klatergoud versierd krukje aanbod!... Oh! de kerk was zoo vol als een ei en onze weg met geurige bloemen en riekend kruid bestrooid!... In het gestoelt zag ik Wittenbol, de nieuwen koster, met een groot blad papier in de hand en een schoon wit overhemd aen... zynen neus bezweek schier onder den zwaren last van zynen bril... en toch stond hy daer zoo trotsch als eenen ezel die geroskamd wordt en zong gelyk een nachtegael!... Naest hem bevond zich Lukas, de hovenier, die zoo geweldig op de schuiftrumpet blaesde, dat zyne oogen hem wel eene vuist dik uit het hoofd kwamen... zyne kaken zwollen gelyk een moezelzaksken... en de orgel... oh! die speelde al zoo sterk!... Men kon er byna niet hooren of zien. – Maer als de mis uit was... jongens, jongens, dan begonnen de gelukwenschingen, alle man bood ons ruikers aen... het was alsof het bloemen regende... ja, tot zelfs de klok, die luide dat de toren waggelde! ... Verder, achter de Meijery, schoot men zoodanig met een oud stuk kanon, dat er, - och! arme! – al de musschen door verjaegd zyn... en in dit algemeen vreugdegewoel trokken wy naer onze wooning heen, alwaer het feestmael was opgediend. – Oh! lieve deugd! zoo oud als ik ben, zag ik nooit dergelyke smulparty... er was van alles... er was zelfs nog veel meer... en 't is dat wy talryk aen tafel zaten: twintig menschen, zonder de kinderen... oh! die lieve knaepjes! hebben zy niet, ter eere van het jubbelend paer, eene kroon gevlochten, die daer binnen boven ons hoofd hing?... Denkt eens hoe ik te vreden moest zyn... er was nooit een koning zoo opregt gelukkig!... zelfs de drie koningen mede gerekend!... Myne vrouw weende gelyk eene Magdalena – van blydschap!... – Maer ook het is immers niet zonder reden... iedereen wilde zyn best doen om iets op te dienen, men hoorde niets anders dan: “kom eet nog een stukje van den hammelenbout,... neem eens een vleugeltje van die kiek, hier is nog een fyn snedeken hesp,... of wat van dit... of wat van dat..” Verduiveld! het vet druipte my van de kin!.. En dan was 't weer... wie het meest op myne gezondheid zou drinken... en ook, werd er al een liedje gezongen, en dat duerde dus, tot daer zoo even, toen Jan Brandeleer, de blinde vioolspeler uit den “Hollenweg” op eens onverwacht binnen kwam... oh! die brave vent komt nu toch regt van pas... hy zal ons, voorzeker, op zyn gesnaerden holblok al de nieuwste danskens gaen raspen!... (*Gerucht in het huis.*) Hé! zeide ik het niet?... (*Hy ziet langs het venster naer binnen; lachende.*) Ha! ha! ha!... opperbest, daer staet onze speelman reeds op de tafel... zy plaetsen zich voor den dans... (*Roepende.*) Hé! jongens, wacht wat?... terwyl het dan toch myn feest is, wil ik ook nog maer eens mede flikkeren; ja zeker, en dat nog al dadelyk... al ware het slechts voor het sluiten van myne gouden bruiloft!... (*Nogmaels gerucht in het huis.*) Hé! jongens, wacht wat!... wacht wat!...

(Hy gaet al dansende het huis binnen onder 't zingen van een deuntje.)

* * *

ZANGSTUKKEN

AFSCHEIDS LIED

1.

O! vaerwel vergeet my niet,
Daer het lot ons weër gaet scheiden
En misschien niet meer zal lyden
Dat ge my nog weder ziet,
O! vaerwel, het lot gebied,
O! vaerwel, vergeet my niet.

2.

O! vaerwel, vergeet my niet,
Als m'een vreemde grond zal dragen
Zal my vaek een zuchtje klagen:
Ach! uw liev'ling is hier niet.
O! vaerwel, het lot gebied,
O! vaerwel, vergeet my niet.

3.

O! vaerwel, vergeet my niet,
Komt u soms, langs eenzaam wegen
Op den wind een kusje tegen,
'T zal een zyn dat ik u bied.
O! vaerwel, het lot gebied,
O! vaerwel, vergeet my niet.

4.

O! vaerwel, vergeet my niet
Want mogt ik nog eeuwen leven,
Zoudt ge voor myn oogen zweven
Tot dat ik dees aerd verliet.
O! vaerwel, het lot gebied,
O! vaerwel, vergeet my niet.

5.

O! vaerwel! vergeet my niet,
Maer het lot zal 't niet gedoogen,
Wil dan uwe tranen droogen;
Hoop, dat d'eens wy wederziet,
O! vaerwel, het lot gebied,
O! vaerwel, vergeet my niet.

JAKO DE GEBULTE JONGMAN.

Jongens, jongens, wat ne lot,
Is my toch beschoren?...
'K word nog, zeker, stapelzot...
'K zal my vast versmooren!...
Elk roept my: "Gy *bitebouw!*..."
Nooit krygt gy toch eene vrouw!...
Want wie zou u willen,
Met die groote bult,
Jako?...
Want, wie zou u willen,
Met die groote bult?...

Met uw leelke dogge mond
En uw platte voeten...
Met uw smoel, zoo dik, als rond,
En uw vel met sproeten!...
Met uw ros en stinkend hair
Jako, neen, myn sul voorwaer,
Niemand zal u willen,
Met die groote bult,
Jako!...
Niemand kan u willen,
Met die groote bult!...

'K zie nogthans, graeg eene maegd
Met blozende kaken;...
Die geen krinoliene draegt
En haer rond wil maken!...
'K min! – oh! neen, ik durve niet,
Of gauw hoorde ik 't oude lied,
Van: wie zou u willen,
Met die groote bult,
Jako?...
Van: wie zou u willen,
Met die groote bult?...

'K zie ook graeg, Katrintje String,
- Ja, die is zoo mallig! –
'K zag haer laetst op wandeling,
Wat was zy bevallig!...
'K zei haer vriendelyk, goeden dag;
Maer de mulder die het zag...

Begon luid te zingen:
Met die groote bult,
Jako?..
Begon luid te zingen
Met die groote bult?...

'K stoorde er my maer geenzins aen,
'K noemde haer stout Katrintje!..
'K bleef op zyden van haer gaen.
'T zoete lentewindje
Blies my woorden in den mond
En ik vroeg haer, rap en bond:
"Trien, zoudt gy niet willen
"Myne vrouwe zyn,
"voor God?..
"Trien, zoudt gy niet willen,
"Myne vrouwe zyn?..."

'K heb al wat behagen kan;
- 'K drink slechts soms een pintje. –
'K ben een vroom en kloek jongman,
Spreek! ach! liefste trientje?..
"Jaek, - sprak zy, - voor gy behaegt,
"Zeg my eerst wat gy daer draegt?..."
En ze wees, - och! arme!... -
Op die leelke bult,
Die my kult!..
En ze wees, - och! arme!... –
Op myn leelke bult!...

Waerom toch, - oh! lieven heer!... –
Dacht gy geen twee malen,
Voor gy my, op 't aerdryk, neêr
Met myn bult deed dalen?
'K leef alleen voor druk en rouw,
'T ergste nog, ik kryg geen' vrouw!..
Niemand wil my minnen,
Met die groote bult,
Die my kult!..
Niemand wil my minnen,
Oh! verwenschte bult!...

* * *